

לתיה רוחנית וחברתית להנחת צבאות ולמיון גלוות

לרדוף את החמדפים!

מי אחראי: שור ההיסטוריה
או השר הישראלי?

תשובה ל"הזרוי לב"

הדור לדור

אשכול הלחמות

שירת ישראל בתימן

ליד דוד את החמדנים

דך אלינו, המזרחיים, ובכן, לסתור את האגפים ה"תרבותיים" במשרד החינוך?!

המכנית, המכנית היא לעג ליש. זה מוכיח את הגמיה של ימי הביניים. מדיה שנה הביבד עליו אדוות את אוכפו, ועם השנים החל והרב עשרו של הפיאוד. יש אצלו סטטוס של פאר, של הליכה בגודלות, הפטופופות בטרקלינרים. המugal השוטה הוא זה שבבוילים המהניגים באורה חיים של מורים מעם. אחרים נגררים כל המתעשים, ואך מוטיפים גוף כדי לפצות עצם על העדר שרתת ולא עובר מן המהניגים מתחרים בהם, וחוזר חלילה.

איך זה קרה? מזוע דוקא אצלנו?

פעם ניסו להגיד את מנהיגות ישראל מבחינה מעמודית: אלה הם בנייהם של בורגנים, שהיו רגילים לתפנוקים. עובו את בתיהם ויצאו לארץ ישראל, להיות חלוצים. כמה המדינה, ומה גם המתעשרים החדשניים שלה. זה הזכיר למנהיגות לבוש החאקי שלנו את הסעירה הבורגנית. המהניגות "נסברה" בנקודת התויפה שלה. אותה כמייה מודחתת, רדומה, לתפנוקים, פרצה בבת אחת, וכמו בולמוסו של הרוב, חטפה בחמדנות וטרפה, כמו אמרה להבדיק פיגור של עשרים שנות החסר החלוציות. המהניגות שלנו אוכלה את קרנה ואת מנויותיה. מי גיבור ויוצר את הורם הגס והוגוש הזה של התאות השוטפת במנהיגות. כל דבר שיש בו פאר, בזבוז, הפגנה כוח. אחריה באה מנהיגות שורה שתים, ליגה ג', דרג-ד', מה' ח', וכל הבאים אחריהם, כמו בחוקי הטבע הטוביים עליינו: שורה מהקה את השורה שמעליה בציגונות קופיה. העם היושב למטה מטה שאחאה, בלתי מוגל להבין את המתיחש למלואה, ונסוק באיסוף הפירורים הנשלכים אליו, כוח מחשבה וכוח פיזי להבין את גודל התרמית או לפעול לשינוי. יום גורר יום. מתחשים יותר, מסתבים יותר. כוח — משחית. כוח נוספת. מוסף להשחת. כוח מוחלט — משחית באופן מוחלט.

אנו קוראים מעל במא זאת אל המהניגים, החל בראש המשלה, בנשיא, בשרים, במיל' הסתדרות, וכלה בכל חברי הכנסת ושאר תופשי משרות — להוציא את העושר, להנתנק מעליין, אפילו מדובר בבני משפחה שפטומו ע"י השRNA, להוציא את כל מנكري העינים בעושרם, להקים מדרורים בעותנים שם יצינו לדראן פורנים של כספי המדינה ועשיריהם פרטיטים המנגנים את עוזרם:

לසגור מניטריוונים, למוג אגפים, לצמצם מחלקות, להסביר מוקזע לכל הנפלטים ממשרדי הממשלה, להעניק הטבות לעוורים הפיטה;

לבטל החוקת רכב הממשלה אורות עם קבלותם, להקים טריבונל שיפקה על גסיותם לחוז".

בלעדיה אלה, נזכיר כי החכנית הכלכלית הנוכחית פוגעת בשכבות החולשות בלבד, ושכנועו אינו דרוש: אנו רואים את העשירים ואת אנשי השRNA. הם שורצים בכל מקום ומקרים עיניים. בלעדיה אלה, עוד מסקנה אחת עצובה נפיק, נעלם, ונזקיא לפעול את המתחייב מן המסקנה.

מנאל מוסד ציבוריין לו מלון בלונדון במחירות 70 דולר ללילה. היינו: 420 ל"י מכפרי המדינה בעבור לינותו של אזרח יקר אחד. כשאתם הולכים ברוגל או נדחים לתוכ אוטובוס, אותו פקיד טס הארץ לארץ, במלחקה ראשונה. פקידים אחרים מסדרים לעצם נסעה שניית כזאת, כדי להתאזרר. אבל הוא טס כל ימות השנה. שר מפלדיי, נתמנה וזה מקרוב להיות שר, ולא חלפו שבועיים מיום כניסה למשלה. כבר סייר לעצמו נסעה לאלה"ב. כאלו כל החודשים הקשים בחוץ פגעו ברמת התהים שלו, בהעדרה של נסעה לחוץ. איש לא שאל גורלו של המיניסטרין, שחדשים לא ראה שר אלא רק מלא מקום.

עתונאים מסירים במסעדות הפה, שארצנו נתרכה בהם, ומדוחים כי העסקים כמתמול שלושים. ואחד, כל הכבוד לו, מנה את הנוכחים בשמותיהם, והנה הם אלףם, מנהלי חברות ממשלתיות, ומלאי משרות.

אשה בעלת הופעה קונה בחנות לבטנים ולגרעינים ב-37 ל"י ובמקשת קבלה, עברו פרופ... שמו אינו חשוב, העיקר שנדע כי בנסוף לדמי יציג, ביגוד, ספרות, רכב, טלפון — יש גם "ארוחה".

אכנית לכלכלה? היכנסו למשרדי הממשלה. על כל הפקיד יש 5 פקידים. מתחת לכל מנהל יש מזכירה. מנהל חותם פעם בלבד ביום על נוכחות, אך איפלו זה מיותר. והוא "בתפקיד" מחוץ לעיר, ו — אין מנהל. לא די שהוא עובד, לא די שמנפח את הזאות האש"ל שלו "בחוץ". אלא מתייר למזכירה שלו חופש פעה להלך רוב שעות היום בקבוצת המזכירות המלוהות, וכן לעורך את סדרה ואת קניותיה בעיר. יד רוחצת יד; ועוד: שני פקידים, מומינים איה השכון השלישי מהדר הסמוך. והרי לכם "ישיבה" ובה מומינים משקאות כרייכים ועוגות. על חשבונך, האורת. על כך יש חתימות. ה"bos" באותה שעה חותם על קבלה במסעדה "מחוץ לעיר".

אוטובוסים מטעם שירות המדינה, אילו נמצאו כאלה, יכולו להסייע

בתפקיד המזא-בימים אלה בעבור החזקת רכב פרטיט של פקידים. ההה מצטמצם באורה פלא מספון של הניעות "בתפקיד".

ירוחם مثل עמד בכבוד ובתקיפות נגד הנזון הציני לפוגע בתופסת היקור. אולם אפילו مثل אינו יכול לפוגע בפרה הקדשה הקדושה בשפטנו המדינה הפליטית של המיניסטריוונים. והרי חמור מכל הוא פגם זה. החבר משל שבי בידיהם של וודי העובדים המורומים, אשר שלא מודיעם משתפים פעולה עם מעבידיהם, בתרמית הדוללה של פריון העבודה בישראל. אילו נגעו בפרה זאת היה מתחייבת מסקנה לפיטוריהם של רבים פקידים מונוניים, והסבירם למוקזעות פרודוקטיביים באורי פימתו. למה לנו משורר דתוות משרד סעד, משרד תיירות, משרד תרבות? (אגב, אוטם אגפים במשרד החינוך המופקדים על "תרבות" גרמו כל השנים לך, שהיומם קוראים לתרבותנו בארץ, תרבות פיה והומס, ובכך רמו

אמרו לבן רפואי

מת רצון תלוי

אמרו לבן רפואי פנה ערף
טרם מנדף בענן תרע
ומיי פרת שואן במסטרן

עוד יעטוף עות בני דוד
ונבעל בדם רצחת, נחשש מצח
אם יש לך נפט, לי שביב האש

מיקס ושויץ בארי טרף.
צרכו בקשו מופע בתוך מצרך.
נולד למגרך כדי ולרף.

הזהותן חובותם למקה אפיקים

מאט אהרון צוק

בלימוד ובהשכלה, כשרים כל מיני לימוד וכל מיני השכלה, שהזמנן הכוונה והמציאות גרים. גם קצת "נקוי ראש" מהדעות המשובשות והאשליות המתוקות, לא יזקן לנו. שום "משל" ושם "מסד" לא יביאו לנו תועלת אפילו אם נצעק עד שינחר גרכונו, גם אם נכחן מאדרים מפוצאים וצעננים, ובלשון צחה ונמלצת, שום תשועה לא תצמץ לנו ממנה. לכל היותר נגידו בראשם ויאמרו, עליינו כמו שאמרו קדמונו, ליחסקל הנביא והנהך להם כשיר עגבין יפה, קול, ומטב נגן ושמעו. את דבריך ועשיתם אינכם אתם" (יחסקל, לג' לב'). גם אם יקרת הנס, וחלק ניכר מתוכנו, יהיו משיכלים מדויקלים, ורבנים מוסמכים. עדיין נצטרך להזכיר, קשתה, על כל מורה מכובדת, על כל חור ועל כל בדל של מורה.طبعי הדבר לשירבו המודדים והמתחרים מכל העדות על איזה מורה, נקל לנגן להבין מי יוכר בקבלה המשרה. לנו הפער והאפליה, יהיו שרים וקימאים, כל זמן שבני אדם יהיו קיימים עלי אדמות, אולם, ניתן להחילם בהרבה על ידי ההשתנות בהשכלה ובידע.

הן ביןינו לבין עצמנו עדיין ישנים רבים בתוכנו החובבים עצם לחיים, וסבירים הם, שגם שמנת וסלחה של העדה, שנפשם טולדת להתחבר בלב ונפשם עם אותם יוצאי מקומות שונים בתימן, ומה לנו כי בין על עדות אחרות שבואו יש בינום הרבה בעלי שיעור קומה, בעלי דעות שונות, שמייהם אינם שותים ומפיהם אנו חיים. ובכל זאת אין אנו מתמצאים די צרכנו בכל הסבר העבה שישנו בתחום העדות והאחרות. למשל, מי מבין עדות המורה יודע אל נוכן, את ההבדלים המרובי בתורת החסידות השונות, עם רבייהם וכחותיהם השונות, הרי לך עניינים שלא היה לנו מושג עליהם ולא הרגנו בהם. הנה יש לנו שלוש מפלגות פועלים הראשות בארץ ישראל. מפ"א, אחותה עבדה ומפ"ם, הרי מלאיה צפה השלאה. מודיע אין מפלגות פועלים אלה מתחברות לבוגר אחד וחידת, אשר לא יפריד ולא יתחלק, על כרחך אתה עונה שהיציר הוא השולט בכיפה, והוא הוא המכה על ראנון, של כל פרט ופרט, ואומר לו גם אתה מגיע, אבל להיות משוחה.

מעניין, שזיך ההכרה והצורך בהתארגנות לשם קידום מצבם הכללי, החברתי והתרבותי של יוצאי תימן, פעיל כבר מקרמת דנא. אגודות רבות קמו והתארגנו תכנו תקנות, פרכסה הקימו קצת רעש והמולחת, ובנלו נבנלו עליה מן העז, ובערו מן העולם והיו בלא היה הימת אגודות צעריה המורה, היתה אגודות צעריה ישראל, היתה אגודות הפועל התימני, ועוד אגודות רבות שנשכחו כבר, מי יכול לומר את מספר האגודות הרבות שצצאו כפעריות אחר הגשם, כל האגודות הללו כוונת היתה טוביה ורצוייה, אלא שלא מצאו את הדרך הנכונה הלא היא דרך החנוך התרבות וההשכלה של זמגנו. אמנם גם הם צעקו והריעשו עלמות, הטילו נזירות וקיונות של בוז על אלה שלפי דעתם הם הגוזלים את זכויותינו, והם הם האשים במצבנו הירוד הכללי והתרבותי גם יחד.

למשמעותו, צמחו לנו אנשים נלבבים אשר מצאו את השביל הנכון שדרכו עוברים אל המטרה הנכפית האחת והיחידה. מורה אשר ברבות הימים תוליכם אל המנוחה שאנו מושוקקים לה. קרא אני בא"פ"ם" האחרון ד"ח מאת מר יוסוף דוחון הלו. נ"י, בכנס פעילי בית, על השיאפה להקמת קרן מלגות, על העוראה הניתנת לאותם התלמידים הנדחים מהאוניברסיטה באחלהות שונות. על החלוץ המופעל על שלטונות האוניברסיטה כרי שיקבלו תלמידים מוכשרים מיזאתי תימן. מעשים כאלה וכיווץ בהם רואים לתהלה ולברכה והדברים כבר מתחילה לשאת פרי, וקרני אור כבר בקעוטה. בסודה קרן ש' בדייה, ש' נבד ומשפט חבוש, קיימת כבר קרן "בית-הלא". ובמקומות רבים מדברים על קרנות, ומלות לתלמידים הרואים לכך. מובן, שכל אלו אינן אלא התחלוות, נדמה שצבורנו בשל ומוכן לפגניהם אלה, וצריך רק לעורו מתרדמתו ולהפיעלו בכל הדריכים האפשרית אפילו באמצעותם בתמי הכנסת.

כמעט מעת הופעת הבטאון הנקרא "אפיקים" הריני קורא בתמידות את המאמרים השונים ואת הרשימות השונות. רובם של המאמרים ותוכנם לא הבאו לי נחת רוח, נדמה לי שמדובר באשלה מטעה כאלו כל מה שכחוב מופרزو, הגבול באשלה מטעה כאלו כל מה שכתבו במאמר או בראשימה. הנם הולכה למשה מסיני שאין בהם לא פקוק ולא ערעור. הכוונה כאן, למאמר הדנים בסוגיות הסוגיות, של עדות המורה ויוצאי תימן. המונח עדות מורה ויוצאי תימן שהוטבע ע"י מעוניינים שונים ואפיקים" אימץ אותו, הנה מונח מעורפל מאד. אם נכלול בתוך עדות המורה את העדות הרבות כגון, כורדים, אפגאנים, גורגים, בוכרים, חלבים, דוברי תרגום, ועוד עוד מינים ממשינים, שאיפלו חרוטומי מצרים בלתייהם, לא יוכל להגדיר מונח זה במדויק. אין ספק שתשובותם תהיה אצבע ה' היא.

מאמרים אלה, חולמים כל חטא וכל אשמה, כל פער, כל אפליה וכל חרטום מודומים ושאים מודומים, על שכמו הרחוב מאה, המכונה בלשון סתמית, "מסד", "משל", או כל שם אחר. קרי אשכנזים, שוב מונח עוד יותר מעורפל מן המונח עדות מורה ויוצאי תימן. הפעם נגיד את יוזמת התפקידים? יהודי צרפת, אנגליה, אמריקה, אמריקה הלטנית, רוסיה, הולנד, פרוטוג, איטליה ויתר יהודי הגלולה, שהיהודים ארץ ישראל מרכיבת חלקה מהם, האם כל אלה, הנם על טהרת האשכנזים? אם לא כך הוא הדבר, האם יש הצדקה למספר עשרים ושנים החטאים עם התוספות שבודוי, שאנו במאמרינו המרוביים תולים ומיכים באגרוף על חום של אותם המכונים, "מסד" או "משל", ושם הטא מן החטאים המנויים. אין תלויים בנו בעצמו כל. הרי ראשית חטאינו הייתה באירצונו להכיר למציאות החדששה שלליה נקלענו, בעברנו בארץ מפלליה, ארץ צלמות ולא סדרים, נטולי כל עשוקי השכלה, בראש ובראשונה צורות המושבה וצרות האופקים של העולם הרחב היהודי והלא יהודי גם יחד, שהיתה דבוקה בנו.

ובואננו לארץ המದינו ארץ ישראל, במספרים ניכרים, החל מלית תרמ"כ, והעליה המכונה עליית "יבנאלין", וכלה בעלות "הרבה הקסמים", בכל מקום שאפנו ושמחנו להתרשם במקום אחד, ולטפח לנו הווי ואורחות חיים, אשר הרגנו בלא תימן. אם זה במחנה יהודה ובמחנה יוסף וכרכם התימנים בתל אביב, ואם בא"י אילו שכונות בירושלים, אשר התרכו והסתגרו בהם, אך ורק יוצאי תימן, הוא הדין במושבות, ראשון לציון, רחובות, פתח תקווה וכו' יודענינו שלא כל הרכווים הללו היו מרצו ובכוננה תחול, אלא יש מהם שאין ברירה. ויש מהם שהוטלו עליהם בגירות עירין, וכיון דבש, נשארנו עשווקים כפי שהיינו, אילו מן השם סייעו בידנו והיינו מכירים במציאות החדששה והיינו מרכיבים את מאצינו, את יכלתונו כולה בכתבי הספר היסודיים, התיכוניים והגבויים, היישובות ובתי האולפנה, (גם או לא נעדרו אפשרויות לכך) אין ספק שהיו לנו כבר רבים בעלי השכלה, מוריםמוסכמים, פרופיסורים, חוקרים, רופאים, אגרונומים, חוקאים משכילים, סוחרים, ממלוחים, רבנים בעלי סמכות מנהלים בכל מקצועות ההברה וואלו גם רמטכליים, מבחינות האמצעים והוצאותה לשכר לימוד ופרשנות התלמיד, אין אנו נופלים מאחרים, ביכתנו לעשות הרבה בנידון זה, אם רק ימצאו האנשים שיתמסרו לעניין, ואם יוכשרו תלמידים מלכתה הימנה, עוז מabit ספר תיכו, לאשרנו, יש לנו כבר חלק לא מבוטל הנחשבים כעלית, קצת מורים מוסמכים, יותר גנות, מספר משפטנים, פה ושם בעלי השכלה גבוהה, אי-אלו שהוכתרו כבר בתואר דוקטורים וمهندסים, בן ייש גם קצת משכילים סתם, אבל עדיין הפרץ מרובה על העומד. עדיין לא חדלה בנו הכרה העמוקה שתורופתנו האחת והיחידה תוליה בנו בעצמנו ובמה?

הר הורי לב.

המperfיד בין שני שמי שכונות: מミלא הענניה מהד, ואיזור מגוריים אמאדי מאדר). ראייתי ארבעה ילדים בלבונדיים, בני-8, נאים כלכושים, רודפים אחרי ילד מורה, בלוי בלבשו וכחוש, משיגים מקיפים אותן. אחד שואל: מה עבד אביך? האם הוא זבל? הסתכלתי בילד, מעיניו ניבטה אימה, רציה לברוח, סגרו עלייה, אחד יירוק בפניו, ועוד אחד הכהג לבסוף חמק. מורה זו, עם הטראומה, עט הצלקת שבלב, לעולם לא יהיה אצלו ספק מיהו מורה ומיהו אשכזז, ובכן, לא כל מורה זכה לגודל בחממה כבעל-רשימתנו

לרגע עולה בי ספק, שמא מר צדוק באמת רואה אותן-בישראל כבודו-שווני של יהודים, ללא הבדל מזגא. שמו שמי, בראשיתו הוא מונה ארחות מוצא של אשכנזים, ובאותה שורה מצין גם את הדבאצ'ום פרוטוגול ואומיליבן. נאמנו?

מר צדוק כותב: «הר' ראנש' חטאינו הייתה בא' רצוננו להכיר במצוויות החדש שאליה נקלענו». ההיפך הוא הנכון: תרבות המורה האפופה הילדה של מנגנים אציגליים, התהשבות מעוננת בעזות, הכנסת אורחים נדירות, הידיעה האמנוטית מה לומר, כמה שלומרים, אף ומתי, מופת שהוכר ע"י אומות העולם, כל זה הילך ונשחק בארץ האשכנזים, כיוון שהמצוויות החדש נפילה עלינו חזק ומהר, והשארה אותנו תלושים ללא שרש איישותנו. ממש מאושר מי שצלחה להשאר בהתיימרו ולא נסחף בתurbות הטכנולוגיות, הקיום והעקרת. אבל הילו מעתים. האם אנחנו לא רצינו להכיר במצוויות החדש? על שאלה זאת יענה אותו ד"ר אדרל הנ"ל.

“כפי שהוא אמור ז”ז אויגו: שבעונת עוזג והמנוגה היה לא טוב, שבזומנו הרשו האשכנזים את התרבות המזרחית, כך זה לא טוב והוא היום – לאחר שלשה דורות – לטעת אותה חורה ב “אופן מלאכובי”. (שם, שם) ובכן מר צדוק,

ההיפר: מציאותם של מיטות פולומות ושלבי תסבובות שמייצרים מושגים נוראים.

באותם בוטה המהו והו מושטה אלה זהה במו לזכך. לא אנו הרסנו לעצמנו את הרכבתוננו. האשכנזים הרטו לנו אותה. ועוד ברשימת דזוק, הטוען נגד הטביה של אחדינו התמנים להתרכו במקומות אחד, ובכך רואת אחד הגילויים השילולים נגד הטביה בתמורות הארץ.

אין זאתאמת. עליינו להבחין בין התבדלות של כת הירית, הבאה מתיוך עליונות לבין התבדלות שבמהותה יש מגנון של הגנה. יש תכוונה בבני אדם כמו בעדר של חיים מפוזרות נוכחות סכנה: להציגו פול ולחתם זה בגופו של זה, החושש שמא יידחה — מסתור לנפשו. ידועה תלונתם של טוטוניטים עולים, כי הותיקים והישראלים מתנכרים להם. תשוכת האבירים לכיה, כי היפר, ומצביעים על הסתגורותם של העולים בחוך עצם. זו היא השובה החזופה.

הקווי עם כותב הרשימה שהנו מעליה טענות אשר והמכבר איש
אינו מעליה אותן. הוא מעמיד בספק קביעות שנעו בבר שנים
עובדות שאין להפריכן. אחת מהן היא שההשכלה פתוחה לפני כל
דורש, "אם רק יימצא האנשים שיתמסרו לעניין", כלשונו. אין זאת
אמת. למידה, אליבא דגדולי, המהנים פסטלצ'י האיטלקי וברונר
האמריקאי, הינה חיליך קשה ומורכב. ביסודות מתחולל שינוי באדם.
שוני יסוד שלישי חדש, זהו האדם הולמד (2) החומר הנלמד, מתרכבים,
ונגוצר יסוד שלישי חדש, זהו האדם שאחריו הלמידה. שינוי זה כhabli
לידיה, הוא מכאי. כדי ליצור מוטיבציה של לימוד, הערכות ותחמדה
בלימוד, יש הכרה בקיומם של עשרות תנאים מקומים, ואנו הושכלת
דבר שבהגדר יד של כל החפץ בה.

למה אכבר עוד מלים. בואו אשכנזים (האם ברור למר צדוק המשך בעמוד 5)

מאת יוסף חנניה

וכדי להוכיח כיomin הבלתי מעורער מוטב ש-אשכנזים טובים ייעדו על קיומן, שככל וב-ירב-פרט לאחד ידוע לממה הם מרמזים^א. א. הנשיה השניה המנוגה יצחק בן צבי: זו הפעם הראשונה שנודמן לי להזכיר מוקוב את העולם היהודי הספרדי, שהה כל כך רחוק ממוני, ואכן השגחתו לא רק בהבדלים שבין שני שבטי ישראל הגדולים האשכנזים והספרדים, אלא גם בוחתאי עד כמה ערוביים אנו...^ב יצחק בן צבי, "זכרונות ורישומות", עמ' 164, חוותה ייד יצחק בן

ב. **עופר** יישראלי, רוכז הדרכה במקורות החתיבה של איחוד הקבוצות והקיבוצים, בהתייחס לאפליה בחינוך, כותב: «אם תבחן את חיקם תלמידי התיכון למוגמות; מי לומד בכתות העינויות ומי במקצועות — תיווכח כי "שלאן" לומדים בעינויות והמורחאים במקצועות. היאן המדינה זוקפת גם לפועלים אשכנזים?».

ג. יהושע א' גלבוע, עתונאי, בנהחו את חוושת המצוקה של עדות המורה, מחד את העשר מנך העיניים של שכנים ומושיף: שאיש מעודות המורה אינו רוצה — ואף איןנו חייב — לזכור כל שעה מה היה מצבו במרקון ובפסל, או באלו תנאים היו שם הוריו. המודד הילונקרטי בשביבו הוא השכן האשכנזי, השכונה הסמוכה של אירופאים (עמ"ב) (20.4.73).

העכברית ירושלים: ד"ר חיים אדרל, ראש החוג לסוציולוגיה, האוניברסיטה העברית ירושלים; "האמינות של עדות המורה – זו בעיה באמת רציניות. אין ספק שיש בהכרה הישראלית עדות קדומות ביגודתיות...".
 כנס ראשון של חוג אקדמי לבני עדות מורה, 16.2.72, עמ' 54)

אילו רצתי, על דרך „אַדְקוֹתָן דִּיאָבָולִי“, לסייעידי מר צדוק
היהיתי מעלה את שאלתו „המדייטה“ מהו המונח המערפל „עדות
מורחה“ — ע”י הعلاאת דוגמאות ממין: יונוסלבם, בולגרים, ולא
כורדיטים חלבים, אפוגנים. לא שמעתי שמשיחו יפקפק בכך שהאחרונים
הם עדות המורה. הכלל, יש תחך ברור מהו מורת-ייסטרדי ומיהו
אשכנזוי: טול ספר תפלתו של היהודי ומצתה: אם לפיו מנהג אשכנז
ספרנו — אשכנזוי מנהג ספדי — ספרדי.

ספקנוו של מר צדוק, אילו עמדה, היהת משתקת את כל פעולותיה
של הלשנה המרכזית לסתטטיקה במושאי חברה, ושל כמה מוסדות
מחקר סוציאולוגיים בארץ. והרי להללו חלוקה בדועקה ומוסמכת של
כל ארצות העולם: מי „מורהית“ ומי „אשכנזית“.

פעם, בעברית ברוחו ה-ס בירושלים (למי שאינו מכיר: זה רחוב

ילדים אלה הוא גובה. מאור, כבר בשנת הלימודים הראשון, בכללו, ילדי מוסמך וכשרות לימודית, ועל כן אין יכולים לתרגם ולחברת שורה. ולצדם נאבק בתחליל עם קשיים אלה. אחר כך, כאשר אנו מסוגלים למן שיעורים פרטניים, מגדיל את הפעלה, בדומה שאינה ניתנת עוד לגישור. לבסוף הוא נושא, עוזב את בית הספר, ועלול להתרדר ולהצטרך אל המספר החולן. וגדל, של נוער מתוסכל, מריר, ללא השכלה, ללא מCKER, בלתי מסוגן, ואינו מעוניין להיות גמינה על החבורה המודרנית".

(מתוך תוכיר שהוגש לראש הממשלה כנ"ל)
ד"ר חיים אדר, ראש החוג לסוציאולוגיה, האוניברסיטה העברית, ירושלים:

"...דבר שלישי נוגע לנושא של 'מודל חיקוי'. נעד שגדל במצוקה, גם כשהוא מגלה רצון ויכולת לתקדם כלשהו. לעיתים קרובות חסר את התקווה שאמנם יש לו סיכוי להצלחה. על מנת שנער יעשה את האמץ הדרוש בדרך הארכאה במוסדות ההנורא, ובית מודר לעניין הזה ואין שכונה כמעט אף אחד שעשה זאת, ובין המקרים אין אף אחד שעשה זאת. השאלה היא: מנין הוא יינק את ההשראה את התקווה לשם כך..."

(כנס ראשון, חוג אקדמי לבני עדות מורה, 16.2.72 ירושלים)
ה. ד"ר ישראל צאן, מנהל מכון למחקר לשעבר מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי:

"אנחנו יודעים שהסיכוי של הילד להתקדם בחינוך מושפע ע"י רמת ההכננות, רמת החיים והרמה החינוכית של ההורים. יכול לקרו, וזה לא עומד בסתרה לשום ממצא סטטיסטי, שילד משפחה עניה מצליח יותר. אבל אם זה קורה האם והורם שכל ה יתר גם יכול להצליח? אלה שחושבים שהণיך חינוך חינם יפתרו הכל מטעים את עצם. כי גם אם ניתן חינוך חינם, וזה קיים במידה רבה, הרי ילדים אלה בכלל לא מגיעים להיות טודנטים. הם נושרים אפילו מבית הספר הייטורי, וכך לא רק החינוך חשוב, אלא התנאים שמסביבו שמאפשרים לילדים להתקדם. יותר חשוב妾ה במשפחה יותר הדרכה וחינוך מאשר בסוף. הייעוץ איך לנקוט ומה לנקוט חשוב יותר מאשר מתן כספ..."
השותפים לא מתחלקים בזורה שיונית. דבר נוסף — איך מתחלקים המשאים של יוקרה, של כבוד, של דמוות להזדהות. אנחנו יודעים היום שהחשוב שתולינה דמוות להזדהות, למשל, בני גוריון, שדיבר ביום הולדתו על חמשת האנשים הגדולים בזיכרון לא הזכיר אף אחד מיזמי אסיה ואפריקה, וזה בitem הנצח מוסימת של קו שאנו נקטו בו במשך שנים רבות. ועוד דבר חשוב — איך מתחלק הייצוג במישור הפליטי והמיןאי. כמה אנשים מיזמי אסיה ואפריקה יושבים ב Zimmerman? באיזו מידת ייצוג? לדעתך השוב שיחיו הרבה קציני צה"ל שם יוצאי אסיה ואפריקה, כי זה השוב לטוראי שידע שיש קצין גבורה מעדתו. הילד מרגיש מהר מאד אם מולוליםangan באנשים האלה או לא..."

(כנס ראשון של חוג אקדמי לבני עדות מורה, 16.2.72)

ו. ד"ר יהודה פרוינדליך:
"כלכלת המבוססת על 'עבדות נספוח' מעודדת עבדות הילדים במשפחות מעוטות יכולת ומשמעות על החינוך בבתי הספר בשכונת תיכון. אפילו הילדים בבית ספר יסודי יודעים שרובם לא ימשיכו בתיכון, שיעור קטן יותר יסייע לתיכון ורק המוכשרים ביותר (מעטים מכך) יוכנסו לאוניברסיטה. אוירה של תקווה וציפיות קלות מבייה לדיי יושווא להתגששותן. אוירה של תקווה וציפיות קלות מבייה לדיי יושווא ואידיות מצד הילדים. התהילה, הזדהה מזור להנצחת הפער-בחבורה".

("מעריב", תאריך לא צוין).
דברים אלה של יודיעי דבר אשכנזים מוכחים בעיליל. עד כמה רכישת השכלה כיום, אינה דבר של מה בכך, והמשמעות קשה ככל שركעו החינוכי של האורח הוא מפגה יותר. כדי שבן עירית פיתוח ייע לאוניברסיטה. ברור שאין די בראון בלבד, כפי שמדובר בהם לאבותינו שהלכו לישיבה וכבר נעשו תלמידי חכמים. (המשך בעמוד 20)

משמעותו של מונח מעורפל זה) וייעדו הם על תהליך הלמידה אצל בני עדות-המזרחה ועל הקשיים שהם נתקלים בהם. ומה ציריך היה להעשות כדי להסיר קשיים אלה:

הרב איליהו תורן, מנכ"ל מרכז הנזעך "חקותנו":
א. "המרכיב החשוב ביותר ביחס לבנות העניק, הוא שמרביתם הגדול של הילדים הלומדים בבתי ספר הנמצאים בשכונות עוני או בעיירות הפתוחות, עובדים את כתה ח' ברמה שבין כתה ד-ג. במלים אחרות,

לא ברמה שבין כתה ח' במלים אחרות, עובדים את כתה ח' ברמה שבין כתה ד-ג. במלים אחרות, לא ברמה הרגילה והסבירה של ילד המסיים את בית הספר מ-100.000 נוערים בערים זוקקים

לחינוך משלים המתבטא בעוראה ללימודיהם הסדריים.

אם המטרה שאנו שמים לנו עיגנו היא שיבוצם של הנערים בתוכי ספר תיכוניים, או מקצועיים. הרי רמתם של אותם יותר מ-100.000 נוערים בעוזם את כתה ח' איננה מאפשרת קבלתם אף באחד מבתי הספר דלילי, ואין להם שם סיכוי להשתלב בזורה סדרה בחני הכלכלי, הסחר והמשק של המדינה.

מסיבות למכב החמור:

1. "העשרה בשיעורי בית, חסירה לילדים בני משפחות ממעמדות ילדיים, בגין המיגבלות ההשכלתיות והכognitive של הורי הילדים האלה.

2. "תנאי הדיור במשפחות מעוטות יכולת ורבות ילדים מוגעות מהילדים פנה שקטה בבלתי לעשות شيئا."

ב. "המרכיב השני טמון בהרגשת הקפה והמלכות המקבנת בתוך תוכו של הנער המזוקף. הרגשת זו היא פרי מערכת החינוך ותוכנית הלימודים הרגילה של משרד החינוך. המיגבלות דלעיל אין מושרו לנער זה להשתלב במסלול הלימודים של מערכת החינוך ולגמרו, המביא בסופו של דבר לניצוק כלל מהתלמידים. הבעיות מאוכסנות במספר גדול מדי של תלמידים כושלים.

"כחותה מהמקפה הופכים מושרוות רמות ביחסו לתפקידם שבמילא לא יכול להגיע אי פעם לעמדות גבוחות-ביבירות. מירירות זו מחריפה, כאשר הנער המזוקף מבחין כי בנסיבות מסוימות שונים בארץ. ארבעה מהמשפחות הופכים מושרוות רמות בשטחי חיים שונים בארץ. זה מה שנקרה 'ריכוז סמוכויות משפחתי'". מצטירת, עוני הנער המזוקף, התמונה שבעוד מספר שנים תנהל המדינה ע"י 200-300 משפחות מיחסות".

(מתוך תוכיר שהוגש לראש הממשלה, עם הקמת הוועדה לנוער במצוקה, פברואר 1971).

ב. פרופ' ב. ז' הלו פרנק, האוניברסיטה העברית בירושלים, תרגום אנגלית):

"רבים מילדי ישראל באים ממקום אסיאתי-אפריקני. ביום, ילדים אלה מהווים הרוב בישראל, ה躬אות והאיכות של מורים קיימים אין בהן די כדי לעזרה לילדים אלה לקשר על פני הפער החינוכי ולקרבתם אל הרמה הרצויה והנוכחית בארץן.

"המטרה של התכנית החינוכית של מוסדנו היא לחתת לילדי מה שלא ניתן להם בבית הספר, הינו לא מאמין להיות מוסלמים לחשיבה וללמידה עצמאית. מספר של כתות במדעי הטבע הוקמו בעבר ילדים מחוננים הכאים משכבות פגורות. בכיתות אלה אין משתמשים עוד בשיטת הלימוד הפרונטלי. אנו מפעלים את שיטת הගילוי, לפיה הילדים מופנים למצואו את חוקי הטבע בכוחות עצמם עצמן. אנו מזרזים את תהליך היזקה הרגשית לנושא ע"י שימושים לבנות מכך באופן עצמאי, אח"כ: מudosים אותו למאץ התבוננות לגלות מה הסיבה שהמכשיר פועל. וכן, באמצעות ממצאים מבנים ואלקטרו-

נים אנו מישימים אצל הילד חשיבה מופשטת..."

(מתוך תוכיר שהוגש לראש הממשלה כנ"ל), בתרגום מ. ג. ד"ר אברהם א' בנה, האוניברסיטה העברית ירושלים, (תרגום מאנגלית):

"מספק הולך וגדל של גילאי 14, שמוצאים משפחות אפרואסיאתיות, נכנים לביב'ס תיכון, ומנסים להמשיך את לימודיהם מעל לרמת בית הספר. הממשלה במדינה זאת מעודדת אותם ע"י שהרור משכר לימוד וע"י מתן מלגות למוכשרים.

"אולם זה אינו מספיק. וסבירו של הילד מהשכבות המזוקפות לסימן ביב'ס תיכון בהצלחה הם זעומים. אחותו הנושרים מקרוב

מי אחראי: "שר ההיסטריה" או השר הישראלי?

מאת יוסף מאיר (מחבר הספר "מעבר למדבר — המתחמות הבלתי ניתנת בעיראק")

בשנים 1934—1939 עמדו בבחינותו "המתקיך" (מטעם אוניברסיטט) סיטט לנונן וגערכות בעראק בפיקוחם של השגרירות הבריטית 24 צעירים וצעירה אחת יהודים. בשנים 1940—1944 — 97 צעירים ו-14 צעירות ובשנים 1945—1949 — 144 צעירים ו-21 צעירות.

בעראק לא הייתה קיימת אוניברסיטה עד שנת 1960, אולם היו קיימות פקולטות שונות שככל אחת התקיימה באופן עצמאי. בשנות 1921—1927 נפתחה מחדש (אחרי סגירתה במהלך המלחמה העולמית והפקולטה למשפטים. ב-1927 הוקמה הפקולטה לרפואה, ב-1936 הוקמו הפקולטות לרוקחות ובית הספר הגבורה למורים. ב-1940 נפתחה הפקולטה להנדסה וב-1946 הוקמה הפקולטה למסחר ולכלכלה (היא ניזומה ע"י הקהילה היהודית ובמימונה, והחל משנתה השנייה הועברה לרשומות הממשל).

אחד מהחוקי הבודל בעראק היה שבשנותו הראשונות של המוסד החינוכי הגבורה המשלתי מתקבלו אחים גדולים יחסית של סטודנטים יהודים, אולם במרוצות הזמן הולך ופוחת והנורמות קלואסוט הבלתי רשמי פועל בחומרה רבה. חוק ברזיל זה בוטט במיוחד בפקולטה לרפואה: בשנותה הראשונות ב-1927 נבחרו לכיתה הראשונית 20 סטודנטים לפחות לפיקוחה הבא: 7 מוסלמים, 8 יהודים ו-5 נוצרים. בשנות הלמודים 1928/29: היו 67 מודדים מתחום נתקלנו רק 20 סטודנטים לפחות בזירה הבאה: 12 נתקבלו ללא בדיקת כניסה מתחום יהודים אחד. 8 הנורמים נתקבלו אחרי בדיקת כניסה בתוכם 5 יהודים.

אחרי פריעות ה-1 ביוני 1941 בגדאד, נתקבלו מדי שנה כ-60 סטודנטים לפחות ומדובר לא יותר מאשר מ-4 יהודים, ולקראות סוף שנות ה-40 לא יותר מאשר אחד. ואם מקודם היה באפשרות היהודי לוצאה למדדים בחו"ל, הרי מען פ"ג כי היה מובטח לקהילה היהודית רופא או ממן כליל. ואף על פ"ג היה מושגתו לקהילה היהודית רופא היהודי אחד מדי שנה. (אגב, ספק אם מצב כזה קיים לבני יוצאי עיראק במדינת ישראל).

בשנים 1901—1910, כשהיו תנאים של חופש מלא, סיימו חנוך

גבורה כ-15 יהודים עריקים בלבד. בשנים 1941—1950, כשהיו

תנאים של דידות ונורמות קלואסוט, סיימו כ-550 יהודים חנוך

גבות מתחום כ-120 בسنة 1950.

המקצועות העיקריים שהיהודים בעראק למדו היו לפי הסדר: משפטים, רפואה, רוקחות, הנדסה, כלכלת, מעתים סיימו גם בתי ספר גבויים למורים. רק בודדים מקרב היהודים למדו מדעי רוח כליליים. כך שהעלילה המהונית מערק היהודים עמה לישראל, בין היתר:

— מהם בبغداد כ-50 000, בשנת 1950, גולדה ל-140 000 נפש —

— מהם בbagdad כ-100 000, בשנת 1950, גולדה ל-90 000 נפש —

— מהם ב-1920 היה בכל עראק 12 בתי ספר יהודים: 6 בbagdad

ו-6 בבירת הערים, ורק 3 מהם היו בתי ספר יהודים מלאים של

6 בתות. בשנת 1936 היה כבר 17 בתי ספר יהודים, אשר 6 מהם

היו יהודים מלאים ושניים על יסודיהם. אחר כך נספרו עוד בתי ספר,

מהם פרטיטים. בשנות הארכבים היו בעראק 3 בתי ספר תיכוניים

מלאים: 2 בbagdad ואחד בצעירה, מלבד אחדים שהוו על יסודיהם

(חטיבת בוגרים). מלבד גולן למדדי היהודים גם בתי ספר מוסלמיים

משמעותיים ובתי ספר פרטיטים נוצרים. (ההשנה מ-1940)

בשנות 1949/50 למדו בכל עראק כ-18000—19000 תלמידים

יהודים, כשליש מהם בנות. הם החלקו לפי רמת הלימודים כדלקמן:

— כ-2000 בגני ילדים, כ-11000—13000 בתי ספר עממיים (6 כתות),

כ-3500 בתי ספר תיכוניים (5 כתות) וכ-500 בתי ספר גבוחים

(מיועטם מוחוץ לעראק).

ניתן להעריך את מספר היהודים ששימשו בית ספר תיכון מלא

בשנות העשרים לא יותר מעשרה כתות, ובוסף שנות הארכבים —

בסביבות 300—400 יהודים, מתחום באו הסטודנטים שהשתלטו

בעראק ומהוות לה).

נווהים לזכוף את פיגורם של יוצאי אסיה-אפריקה בישראל לגורמים שMahon למדינת ישראל: החברה הנחלה של ארץ מוצאם.ABA אבן, בהיותו שר חנוך, היה הראשון שקרה לכך: "שר ההיסטריה". גולדה מאיר, בהיותה ראש ממשלה אמרה בפירוש כי יוצאי אסיה-אפריקה הביאו את פיגורם מוחוץ לארץ. לאחרונה כינה ראש הממשלה יצחק רבין זאת "גורמים היסטוריים". דעתו אלו נחמכות ומתרגמות ע"י מגוון רב של אישים ממש שאחד מהם איננו מעלה ولو ברמיה קלה את האפשרות שבכל זאת ממשל בישראל נושא באחריות הפיגור של קבוצת היהודים האלה. אדרבא, כולם ללא יוצא מן הכלל מיחסים את הפיגור החברתי של קבוצה זו לתנאי היה בגולה. רק בשעת רתחה ורוגוזה מפלגת תיוט יוצאת המרצע מן השק ואוטו "רגון" מרמז, בין מישרין ובין בעקביפין, כי אכן מצבם הנחות של יוצאי אסיה-אפריקה בישראל נוצע בהפליה ובשיטות קליטה נפסדות בתוך ישראל עצמה. כך עשה אליעזר לבנה אחורי פרישתו ממפא"י, וכך מרמז היום אריה אליאב ששוקל אפשרות פרישה ממפלגת העבודה, וכך עשו ייחידיים וקובוצות בעית פלוגים מפלגתיים ומריבות על עמדות וכסאות.

אולם, אין אנחנו רוצחים כאן להוכיח אם אלה "הרוגנים" צודקים ואם לא, אך אין בדעתנו לסגור על דבריהם הבלתי יציבים. ברצוינו לבדוק עובדות היסטוריות, לפחות לגבי עדה שלכל הדעות היא הביאה עמה לישראל עלפי עולם, בעלי השכלה אקדמית ונטיון רב בஸחורה ובഫעלת שירות טלקומוניקציה, היתה זו הפעם הראשונה בתולדות העליה מארצאות המורתה, שהעלים הביאו עם השכלה ידע והכשרה מקצועית (מצוטט מתוך סקירה של הסוכנות היהודית) — הכוונה, לוציאי עראק.

בסקירתנו זו נדונו בתחום ההשכלה בלבד. לכן, הנה נראה אם "שר ההיסטריה" בפועלו בעראק ובישראל.

לפני העליה המונית — בעראק

ראשיתו של הממשל העברי בעראק בשנת 1921. היהו גם נקודת מפנה בעיצוב דמותה וההתפתחות של העדה היהודית במדינה זו. האוכלוסייה היהודית בשנת 1920 מנתה בכל עראק כ-100 000 נפש — מהם בbagdad כ-50 000, בשנת 1950 גולדה ל-140 000 נפש — מהם בbagdad בלבד כ-100 000. (ההשנה מ-1940)

בשנת 1920 היה בכל עראק 12 בתי ספר יהודים: 6 בbagdad ו-6 בבירת הערים, ורק 3 מהם היו בתי ספר יהודים מלאים של 6 בתות. בשנת 1936 היה כבר 17 בתי ספר יהודים, אשר 6 מהם היו יהודים מלאים ושניים על יסודיהם. אחר כך נספרו עוד בתי ספר, מהם פרטיטים. בשנות הארכבים היו בעראק 3 בתי ספר תיכוניים מלאים: 2 בbagdad ואחד בצעירה, מלבד אחדים שהוו על יסודיהם (חטיבת בוגרים). מלבד גולן למדדי היהודים גם בתי ספר מוסלמיים

משמעותיים ובתי ספר פרטיטים נוצרים. (ההשנה מ-1940) בשנת 1949/50 למדו בכל עראק כ-18000—19000 תלמידים יהודים, כשליש מהם בנות. הם החלקו לפי רמת הלימודים כדלקמן: כ-2000 בגני ילדים, כ-11000—13000 בתי ספר עממיים (6 כתות), כ-3500 בתי ספר תיכוניים (5 כתות) וכ-500 בתי ספר גבוחים (מיועטם מוחוץ לעראק).

ניתן להעריך את מספר היהודים ששימשו בית ספר תיכון מלא בשנות העשרים לא יותר מעשרה כתות, ובוסף שנות הארכבים — בסביבות 300—400 יהודים, מתחום באו הסטודנטים שהשתלטו בעראק ומהוות לה).

הארץ ואלה אינם מגיעים בקצב מתאים, מסיבות שונות כאן בישראל).

לשלב של חנוך גבוהה. **באן** טמונה כל הטרגדיה של כל עלייה ועלייה מיזמי ארצות אסיה-אפריקה, בגיןו למצב הקים בקרוב כל עלייה ועלייה מיזמי ארצאות ארצות אירופה-אמריקה שהוא הפוך-בזרה נורמלית.

לכן, ציוו עובדה מספרית קיימת של כל יוצאי ארץ מסויימת בסקטור מסוימים מבלי פירות את המוצא הזה לילדי אותה ארץ ולילידי ישראל אין יכול לשמש, מבחינה מדעית ואובייקטיבית, אינדיקציה או הוכחה כי אכן חל שיפור לטובה בקרוב בני אותו מוצא בישראל לעומת מצבם בארץ מוזמאם.

מחקר של ח"כ נזהת קצב השופע סטטיסטיקה מרגינה על מצבה של העדה העראקית בישראל, אין בו שום הוכחה כי מצבה החשכלתית של העדה בישראל הננו יותר טוב ממה שהיה בשנות הדריפות וההגבלות לפני העליה המוניה וכל שכן אחרי העליה העלאה המוניה.

מספר הערים בוגרי החנוך הגבוה שהגיעו מעראק בשנים האחרונות יכול לשמש אינדיקציה טובה לאפשרויות התפתחות החשכלתית שעמדו בפני היהודים שם אפילו בתנאי הדריפות והגבלות קלאזום — דבר שהוא טוב בהרבה מאשר אפשרות ההדריפות החשכלתית שעמדו בפני יוצאי עراق במדינתם, בה אין רדיפות וגירוש קלואזום קיים גם לגבי יוצאי צפון אפריקה אלה שעלו ארצה ואלה שהעדיפו להגר לזרפת).

משחו השתבש בישראל

מתוך מחקרים סוציאולוגיים רבים שנערכו בקרוב יוצאי אסיה-אפריקה ניתן להגעה למסקנה כללית אחת: משחו השתבש לגבי יוצאי ישותם אלה בישראל אין טיעון זה תופס לגבי החקילה העראקית אלא במידה זומה ביותר. שכן, קהילת זו עלתה לישראל ברובה הגדול במסה אחת גדולה, תוך תקופה קצרה מאוד ועל האליתה שלה. אלה שנתרשו בעראק לא היו אך ורק השמנת והסתלה של יהדות עראק, גם מספר המהגרים, באותה תקופה של עלייה המונית, לאירועים אחרים בגלולה קטן. אם יש כיום מס' רב ייחסית של יוצאי עراق בארץות גולה אחרות, הרי הם הגיעו לשם אחרי העליה המונית, הן מעראק גופה והן מישראל, בין שמיינו על קשי הקבלה של אותם בישראל ובין שחשו זאת על בריט בתוך ישראל.

אם בשנת 1951, ביום העליה המונית, הצהירו 16% מהפְרָנִיסטים העולים מערק כי הם עסקו שם במינה ובפקידות 6% — במסקנות הופשיים וטכניים ו-27% — במסחר, הרי בשנת 1961 הלה בישראל ירידת גודלה באחיזה יוצאי עראק בששת התקומות האלה — רק מילא איפלו מחקר מגמתי, שערכה ח"כ נזהת קצב, שבו היא ניסתה להוכיח כי יוצאי עראק בישראל גועדים בראש יוצאי אסיה ואפריקה כמעט כמעט בכל החומרים, אם כי

בראיון של כתבת "מעריב" עם שר המשטרה בתאריך 30.8.74, נשאל השר, בין היתר, על הפער בישראל וטיבתו והוא ענה בלהלן: «הפער לא אומץ... זה חמור מבחינה לאומיית... להמחשת החומרה בארץית באוטוני חבריו השרים, לפני זמן קצר, את המצב בקרוב יוצאי עראק: בעראק היו כ-150 אלף יהודים. בשנות החמשים, לאחר מלחמת השחרור, עלו כ-120 אלף מהם לישראל, היו ביגיהם עשרות רופאים מעולים ובעלי שם, מתנדסים טובים, עורכי דין ובעלי תארים אקדמיים אחרים. רובם — נקלט בישראל. מעטים עשו חיל וקנו לעצם שם בחו"ל. בעראק נשארו רק כמה מאות יהודים ורבים הגיעו לישראל לאחר מלחמת ששת הימים. הם היו בעראק בתנאים של מצוקה ורדיפות קשות והתקנויות — ומרותם אמרתו, מתוך 50000 האלה באו יותר בעלי תארים אקדמיים וסטודנטים, שהתחילה בלמודיהם שם ופייקו אותן כמה שבחזמין היה קהילה של 120 אלף יהודים בישראל! אתה שומע? זה לא מדרים?

הכתב: מודיע, לדעתך, זה כך?

השר: בغال התנאים בארץ? לא צמחו מהתהדרות חזות רופאים ומהנדסים ועורכי דין מפני שששלחו אותם לעיריות פיתוח, בלי מורים טהראים, בלי אורה ותרבות, בלי תארים אקדמיים וסטודנטים, או שהיתה עבודה — והשכון היה בלתי ראוי, או שהיה שכון ולא הייתה פרנסת.

(המשך בעמוד 9)

על אף הרדייפות והגבלות החמורות שציגו לעיל, או לדבריו של סופרדים: «לגביה תלמיד יהודי הרוצה להשיג את הקבלה לאחת מן האוניברסיטאות, קבועים שלוש גורמים מרכזים: א) האירה הלאומית בעראק, ב) יחסו האישי של הדין בכל אחת מן הפקולטות, ג) הקשרים שיכל היה המועמד לגיסט לעורתו», נתקבלו לשערם באוכולסיה בחנוך הגבוה המשלתי במספר ניכר ביחס לנצרים. למשל: מלבד זאת למדו יהודים גם במוסדות הנצר נוצריים. למעשה: באוניברסיטה "אלחכמה" — אוניברסיטה אמריקאית שהשתתפה למסדר האבות הישועים — למדו עד מלחמת ששת הימים 65 סטודנטים יהודים.

שאייפת היהודי בגדאד לכוכב השכלת גבואה לבנייהם היא בעלת ערך מרכזី בעבורם הן מבחןת של החקילה ככלל והן מבחןת כל משפחה לחוד שלגבייה לא יתכן שבניה לא יוכל לפחות בתואר הראשון» (פפורידוט) — כך המצב היה בשנות הששים כאשר גורמה היהת ההשכלה עלתה בכל העולם. בשנות הארבעים, כאשר גורמה היהת עדין נמוכה, השאייפת היהותית הייתה להקנות לנער היהודי לפחות בגורות משלחת. אולם, במקרה זה, הייתה סיבה נוספת מלבד השאייפה להשלחה: הרצו להשתחרר משרות חובה בצבא העיראקי — בו היה חייב כל ערקי שלא השיג בגורות משלחת.

במדינת ישראל

בגודן לקהילות אחרות, בעיקר מיזמי צפון אפריקה, שלגיהן בטען כי האליתה שלהם לא עלתה לישראל והעדיפה להاجر לאירועים אחרים בגולה. אין טיעון זה תופס לגבי החקילה העראקית אלא במידה זומה ביותר. שכן, קהילת זו עלתה לישראל ברובה הגדול במסה אחת גדולה, תוך תקופה קצרה מאוד ועל האליתה שלה. אלה שנתרשו בעראק לא היו אך ורק השמנת והסתלה של יהדות עראק, גם מספר המהגרים, באותה תקופה של עלייה המונית, לאירועים אחרים בגלולה קטן. אם יש כיום מס' רב ייחסית של יוצאי עראק בארץות גולה אחרות, הרי הם הגיעו לשם אחרי העליה המונית, הן מעראק גופה והן מישראל, בין שמיינו על קשי הקבלה של אותם בישראל ובין שחשו זאת על בריט בתוך ישראל.

אם בשנת 1951, ביום העליה המונית, הצהירו 16% מהפְרָנִיסטים נס' העולים מערק כי הם עסקו שם במינה ובפקידות 6% — במסקנות הופשיים וטכניים ו-27% — במסחר, הרי בשנת 1961 הלה בישראל ירידת גודלה באחיזה יוצאי עראק בששת התקומות האלה — רק מילא איפלו מחקר מגמתי, שערכה ח"כ נזהת קצב, שבו היא ניסתה להוכיח כי יוצאי עראק בישראל גועדים בראש יוצאי אסיה ואפריקה כמעט כמעט כמעט בכל החומרים, אם כי

ההכרון הגדול והעקרי של המחקר הוא, הוא שאינו מבחן בין יוצאי עראק שנולד בעראק וקבע חנוכו הבלתי, ואף הגבוה שם, לבין יוצאי עראק שעלה ארצה בילדותו או נולד כאן בישראל. שכן, רק בזורה כו ניתן לעשות השואה אמיתית, אובייקטיבית ונכונה שתראה אם אותה קהילה שעלה כמעט כמעט בכל הארץ אמנים התקדמתה-בישראל או שבקבוקה עליה נסoga.

למשל, המחקר מצין כי מס'ם של הסטודנטים יוצאי עראק היה הגדול ביותר מזה של כל יוצאי ארץ אחרת באסיה ואפריקה (בשנת 1969 הגיעו ל-907). החשוב כאן הוא לא לדעת: למה מלאה נולדו בעראק וקבעו הנוכם היסודי והתיכוני שם, וכמה מהם נולדו בישראל והצלו הוגיע לרמת השכלה זו.

החשיבות על כך ניתנה באוטו מהקר בעקבונו וברמיוזה: «יש לצוין שנסתמנת מגמת ירידת בקצב גידולם של סטודנטים יוצאי עראק משנת 1965 לעומת שנות 1966-1967, בהשוויה לאותה לירצאי אסיה-אפריקה ואירופה-אמריקה». במקרים מופרשות, המסקנה היא זו: עד שנת 1965 רוב הסטודנטים יוצאי-עיראך היו מקרב אלה שנולדו בעראק והתנכו שם, החל משנת 1965 — מתחילה דור ילדי

מי אתה הסטודנט המזרחי?

דמויי התפקיד של יוצאי המזרח והמערב

האם יש הבדלים בין סטודנטים יוצאי שכבות חברתיות שונות מבחינות דמיי — התפקיד והסתטוס שלהם? סביה שהיו הבדלים בכך יוצאי המזרח לבין יוצאי המערב, וזאת מושם שהראשונים נמצאו בבעלות רקו חברתי-כלכלי "גמור" יותר. כן אפשר לצפות להבדלים בכיניהם גם מושם שהם עשויים לראות את הזרנויותיהם התעסוקתיות

במחקרים שונים וגם מושם שהרקע התרבותי שלהם שונה. בבחירה של משה ליטק אשר בדק את הקשר בין הרקע החברתי והבחירה הממצוונית בקרב נוער עירוני בישראל, נמצא התאמה בין בחירות הת העוסקה של הנערים לבין ארץ המוצא והחברה, כי רמת השאיות של נוער מモזא מערבי גבוהה בדרך כלל יותר מזו של נוער מモזא מזרחי.

אשר להבדלים בין הסטודנטים. מתרבר שיווצאי המערב בכרוב ההנוקרים נטו לבחור בקרירה מדעית יותר מאשר יוצאי המורה, וההאחרונים נטו יותר מהראשונים למקצועות השיכוכים בתחום העסק הארגון, ככלומר:abis מהסטודנטים יוצאי המורה מעדיפים להשתמש בחשכלהם כדי להתקדם בתחום לא אקדמי ואינם נוטים לבחור בתעסוקה "אקדמית". במלאו מנגנון המלה. יתרון שבחרתם זו נובעת מהעורכת אפשרויותיהם בעtid: סיכוייהם לזכות בתחום הארגון ומהנהל גראים להם סבירים יותר מאשר סיכוייהם לזכות בתחום האקדמיה. מסקנה זו משלימה את הממצאים במחקר הזה על מניעיהם של הסטודנטים למדוד באוניברסיטה, המראים, כי לעיתים קרובות המנייע ללימודים של יוצאי המורה הוא הקידום בתעסוקה או בסיטוטם, ובשעה שהמניע המזהר לסטודנטים של יוצאי המערב הוא לעתים קרובות יותר רכישת ההשכלה לשמה. קרוב לוודאי, שתופעה זו קשורה ברגישותם המינוחת של יוצאי המורה לביעות סטטוס חברה הישראלית.

ממצאים אלה ניתן להסיק, כי הסטודנטים יוצאי המערב מוכונים את שאיפותיהם המקצועיות לעתים קרובות יותר לקהילה האקדמית במסגרת התייחסות בשעה שיווצאי המורה מוכנים אותן לחברה הרחבה יותר במסגרת התייחסות. בפירוש זה תומך גם ניתוח הערכיים התעסוקתיים של הנחקרים בהתאם לאפשרות המוצא שלהם, ככלומר: יוצאי המערב מצהירים על אוריינטציה מחקרית — מרובה-תנית, הקשורה במסגרת התייחסות האקדמית, יותר מאשר יוצאי המזרח, המדגישים יותר את האוריינטציה היומיית. ככלומר: מסגרת ההתייחסות שלהם היא החברה הרחבה.

לפי גותו זה מתקבל שבחינה אחת מאפשר לוטוג את גישותיהם של הסטודנטים יוצאי המורה במודרניות פחות מלאה של יוצאי-המערב, האם $\rightarrow$ לאפין את גישותיהם כ"מורות יותר"

לבראות אם כבירות משבחותו של גזאי במנזר ב-מגורותיהם, ועל

סביר לנכפה לשכיחות של גישה מסורתית בקשר ליצאי המורה; מצד שני, יש לזכור, שהיהודים היו היסוד החשוב בחברה המודרנית.

ווכן-ביש. יוכון כי הפטונודנטים יוצאי המורה הם מיעוט בתוך עדרם, וכי המשתגרו כבר עז "מכשולים" יותר מאשר מרכיב עמייתיהם האנומליות. ואנחנו ממליצה על גזע גברוניו אם

ראז זה מוביל והשאלה עמו נאלצת. יהונתן מוחם גיט צי' זיג'ה'ן עט האוניברסיטה וגם כדי לעמוד בדרישותיה הלימודיות. לבן, אפשר רק לראות בהם את היסוד החוטס והאמבטיזמי בתוך עדתם, אלא

גם להביא בחשבון את האפשרות, כי הם עולמים מבהigung זו על הסטודנטים יוצאי המערב ובהתאם לכך מותר לצפות לשכיחות רבה

זוהר בקרבם דודך של האתאש ההיינשטיין.

(חמצית מותך המחבר, "מי אתה הסטודנט היישראלי" מאי רינה שפירא ותנה עציוני-הלווי, הוצאה עם עובד).

במהדרנו זה מתקונים אנו להbias לקוראים
המצית של מחקרים מדעיים הקשורים. בעוד
המורח, מתוך הנזה שרבים אינם יודעים על קיומם
של מחקרים אלה, שייש להם חשיבות מיוחדת להבנת
בעיות הפער החברתי בישראל. .. המרכיבת

מדוע הסטודנטים המזרחיים באו ללמידה?

המניעים האינסטטרומנטליים, (כלומר, לזרוך קידום בתעסוקה ומטר) שכחיהם יותר מאשר המניעים ההשכלהיים (ההשכלה לשמה) בקרוב יוצאי המורה מאשר בקרוב יוצאי המערב. שכחוות זו מוסברת על רקע רגשותם של ראשונים. כלפי בעיות הסטטוס החברתי המיחודה שלהם. עם זאת, יש להציג, כי ההבדל בין יוצאי המורה לבין יוצאי המערב מב Hinweis המניעים הלמונאים אין גודל.

מייהו הסטודנט המצליח בלימודיו?

מכל גורמי הרכע הסוציאו-תרבותי (מקצוע האב והשכלה), והתבקש בארצן וארץ המוצא) נמצא קשר כלשהו רך בין הגורם האחרון (שארץ המוצא) לבין התהישגים. הנטייה להצליח בלילה מודים בין יוצאי המערב נמצאה גזולה קצר יותר מאשר בין יוצאי המזרח ואולם השפעתו הנקיה של ג'ורדס זה (אחויר שנטדרלו שאר' הגורמים) על ההישגים קתנה ממד. מענין, שניתה הנתונים מראה שמדובר אכן מוגבלים את שאור הגורמים, השפעתו של גורם ארץ המוצא ועירה, ואפשר לומר שגורם ארץ המוצא והגורמים הקשורים בו - כמעט שאיןם משפיעים על ההישגים האקדמיים. מכאן, שהחשפה שהיתה לגורמי הרכע בשלב החנוך המקדים (כפי שגמצה במחקריהם קודמים) חדלה לחתקיים למעשה בדרגת האוניברסיטה! אחרי הסינור נים הרבים שעברו הצעירים אשר באו מרקע סוציאו-תרבותי "גמוך" אמנם בדיקת הנתונים הראתה, שבשנה הראשונה והשנייה גדול יותר הנושרים בין יוצאי המזרח יותר מאשר בין יוצאי המערב, אבל אלה מוצאי המזרח שעברו גם סיננו ונוסף זה מצליחים בלימודיהם

במיוחד נממש שמו הרצוי איזה נושא. והשבר בהשוות הממצא זהה לממצאי מחקרים דומים בארץות הברית, נמצא כי הסלקציה של בעלי רכיבי הסטוטן "גנומוכיס" חמורה יותר בישראל בדרכם של יונקים מאשר בארצות גובליהם.

בשאלה ב-1937, היה נאסר באחיזה על מקרקעין של מטרית אחד, שאותו רשות מסתבר, שבאופן כללי הפטודונט המצליח בלבמו ריו הוא ראשית כל בעל שאיפות לימדיות גבירות, מצפה מעצמו להישגים גבוהים ומאמין ביכולתו להתמודד עם המצבים הלמורים. שניית, הפטודונט המצליח הוא בעל כושר אינטלקטואלי גבוה יחסית, אף והוא כוח עבר את הוכיח תהה בהישגי הלמורים הקודמים. בשלב זה של הלמורים, אחרי נשירת הגל הראשון במשך השנה הראשונה והשניה, אין הצלחת הפטודונט בלימודים מוחנית ברקע הפטוציון-תרבותי שלו, אף לא בהעדך קשי פרנסת ולא ביחסיו עם מישתנותו ונש חביבו.

נמצא גם כי מוצע ציוני הברחות ומנת המשך בישראל הם בעלי כושר ניבו ייחודי ומה שנמצא בחוץ לארץ לגבי הצלחה בלמודדים האקדמיים גם כאשר הם באים במשולב יתר על כן, מאזור שנמצא כי משתנים כמו בטחון עצמי, שאיפות ודמיוני חשובים מבחינה זו, אפשר להסביר גם, שמחננים המתארים רק כושר או הישגים למודדים קודמים — אפילו אם מושכללים ביותר — יהיו מטוגלים לנבא את הצלחה אוניברסיטה באופן חלקי בלבד. כמובן, שיש לבדוק שוב, אם אכן שאלת יהו קרייטרוניים בלבד
השלמה, על הטענה והגדרה דואטיבית להיאגד גורברה.

הדרדר לאל

מאת דוד אברם

(כותב המאמר מזכיר לת"ם לשכת תאות לפועלן עדות המורה)

שליטו, אשר עשה כבתו של משך עשרות שנים יגלה הבנה לתפקיד החתפורה של בוי, שהיא הכרה המציאות בעטיו של שליטו ממושך, אף גוף פוליטי חברתי לא עמד בפני כוחות הזמן האדרירים, אך היה לאורך כל התפקידיה, שככל מהות זרמי היחס בני זמנם, והעם היהודי אינו מוצא מכל זה. הילך אפשר להסביר את כשלונו של המפלגות אשר יסודן במורה אירופת, שהאורינטציה המורה אירופית היא, שעד מה למלגות הקימות, בפועל לנשות לבנות תכניות לאברה החדשיה היישראליות. אכן היה כשלונו חוץ ממשעי וככל דבר לא ייעור, רק מעשים של משיח תקנו את השגיאות וזה אפשרי רק על ידי כוחות חדשם, כי עיפוי דרך אינם מפלסים נתיב חדש.

המסדר של ישראל הראשונה, המתבטא במפלגות הפליטיות הקימות, שרשיהם נועצים בגולה ובמיוחד במורה אירופת, איבדו הרבה מתנותן הראשונית, וכוח התמודדות וההתנערות שלחן עד כי הפער לנגר גלוות מאובן וור לרוח הזמן ולרוחו אדור החדש שצמחי בימי הממלכויות היישראליות. גולדה עצמה הודה שאין היא מבינה את הדור הזה או אמרתו המפורשת של אבא קובנר, חבר קבוץ עין החורש. הוא אמר: «לאחר שנסתימה מלחתת שת הימים שיש מה ללימוד מהנערים האלה שיביצעו את המלחמה והיה בלתי צודק לנונות אותם בכינויים ולגוריים כמו דור האספסו או הדרקוט». הוא מודה לא הבינו מה רב נושא הדור הזה בחובו. מאמן אני שמוסטל על בני דור שליחות ראשונה במעליה לבנות חברה על אדני צדק ואין העם הזה חסר אוטופיות, הגשמה. עוד בימים קדומים, בשחר ההסתוריה שלהן, כמו לו ענקי רוח ומעש ואת אשר הטיפו וכמכו התקדים בגינוי האומה לדור, לכל ימות עולם. הבנה ניגש להנition לטופעה יוצאת דופן, אך היא הייתה סימפטום ראשון, שבאה להוכיח ולהזעיק עד כמה העמיקה החתפורה החברתית בחברה הישראלית, עד כמה נפערו הפערים בין העדות והשכבות השונות. אולם איש לא נתן דעתו לעזקה הזאת, פרט לרוגע מטוי אחד, לרבות השכבה הקטנה המבוססת והמשכילה של עדות המורה. בעצם שכבה זו, עמדה ומשיכה לעמוד מן הצד, מאו ומתמיד: לפני מלחתת ששת הימים ולאחריה ואפ"ל, אחרי מלחתת יום הכהרים — מלחתה אשר מצאה אותנו בלחבי מוכנים, ואשר גרמה לשוני ערוץ בחשיבה המדינית והצבאית.

מצווה גדולה היא בימים אלה לחקק ידי כוחות חדשים למען רעונגה של המיערכות הפליטית החברתית. מי שנחנן בטבעת עין על הנעשה היום בחברה היישראליות יסכים שאין זו רק אוטופיה לעודד כוחות חדשים, זה כורת המציאות הישראלית, בה הופיעו במציאות היישראליות.

שייפקד מקום של בני ישראל השנייה, כי הדבר בנפשם הוא.

מי אחראי

(המשך 7)

ואם היו בני אלה — היה בית הספר לconi בכל הליקויים. 83% מילדי עיריות הפתוחה הם טעוני טיפוח בغال התנאים האלה:

מקורות הסקירה הזאת:

— ד"ר חיים כהן: היהודים בארץ המורה התקנון בימינו (תש"ג)

— ח"כ נזהת קצבר: השתלבותם של יוצאי עراق בחברים-תים, הכלכליים והפוליטיים בישראל (תקצ"ר — 1973).

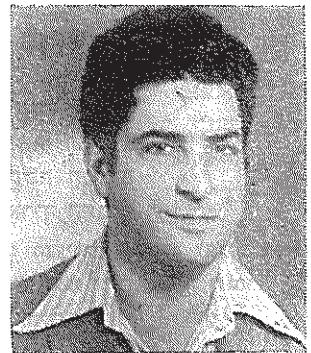
— סופרדים: מחיי היהודים בערך, הרבון "גשר", מס' 58, תשכ"ט.

— הסוכנות היהודית, המחלקה לקליטה: 16 שנה של קליטת עולים בישראל, 1964, בקובץ "עלים בישראל".

— דבר גולדשטיין: ראיון השבוע עם שלמה היל, עתון מעריב ב-30.8.74.

— עבר אלרוזאק אלהללי: תולדות החנד בערך (בערבית).

הנצחון הצבאי המזהיר במלחמת ששת הימים הביא בעקבותיו נסיגה חברתית גדולה: התפוררות זו הלהבה והעמיקה מאותו רגע שהושמעה האם-רה, שהפכה לסייעת מוקד-שת ומ曲折ת: «מעולם לא היה מדינה טוב-מאשר המצב הנוכחי» — גבולות בטוחים, שגשוג כלכלי, שערי-

דוד אברם

עליה נפתחו מברית המיעצות, ירושלים שוב מאוחדת כדוגמה. וכל העם בציון חי בשכرون, ב"גן עדן של משוגעים". כמעט כל המושגים קבלו משמעות חדשה: השחיתות מתרוגמת ללקוי מנהלי, התמכרות לסמים — לקפיריות של נער ועתק מקופחים — לאלימות ובכו"ר.

באוריית שכرون זה צמו מוקדי כוח החדשינם, שהצרם היה רק תורן אחד, שעליו ניתן להניף דגל אחד, הוא דגל העצמה והעליזנות. על כן היה אך טבעי שהחיצות תתגכהנה בקרב העם, היושב בציון, ויוציאו עלמות הדושים נבדלים זה מזה: ישראל הראשונה וישראל השנייה, עליית טכנולוגית ותתית עממית חלשה ונחלשת ועוד ועוד.

צמיחתם של «הנתינים השחורים» — דור ראשון של ילדי הארץ, בני עדות המורה בתוך סבך "גן עדן של משוגעים" הזה לא היתה תופעה יוצאת דופן, אך היא הייתה סימפטום ראשון, שבאו להוכיח ולהזעיק עד כמה העמיקה החתפורה החברתית בחברה הישראלית, עד כמה נפערו הפערים בין העדות והשכבות השונות. אולם איש לא נתן דעתו לעזקה הזאת, פרט לרוגע מטוי אחד, לרבות השכבה הקטנה המבוססת והמשכילה של עדות המורה. בעצם שכבה זו, עמדה ומשיכה לעמוד מן הצד, מאו ומתמיד: לפני מלחתת ששת הימים ולאחריה ואפ"ל, אחרי מלחתת יום הכהרים — מלחתה אשר מצאה אותנו בלחבי מוכנים, ואשר גרמה לשוני ערוץ בחשיבה המדינית והצבאית.

עוד ידובר בשרשים, אשר הולידו את מלחתת ים הקרים והשלכותיה המדינית והצבאית. עדין לא מזוה על אף הרגעיה היחסית, הכל עדין קודח ותוסס בפניהם. השאלה המתעוררת היא היכן מוקם של עדות המורה במרקחה הזאת? אחד הלחכים ממלהמת ים הקרים הוא, שאסור לבני עדות המורה להמשיך ולעמדו מן הצד, בשולי המאבקים השונים, אדרבא, מעורבותם הפעילה היא הכרחית בכל תחומי החיים במדינתה.

מעורבותה של ישראל השניה בני עדות המורה במאבק הפליטי היא תנאי ראשון במעליה להמשך קיומה של ישראל ולעקרת עיני הפורענות (משכנות עוני, המעברות והפער החברתי-הכלכלי), שהמהיר למעט ארך להיות לפחות אותו מהיר שנאנו משלמים בעבור קליטת העליה, שהיא לדעתנו חיוגית. לנו להניח יסודות לבניה התרבותית חדשה שבמרכזו הדור החדש של ישראל השניה.

המחלגות הקימות אשר נחפכו במרוצת הזמן لأنכראוניזם מעכבות התפתחויות חברתיות, וחובה מוסרית לשנות את המבנה החברתי מן היסוד.

תקותנו היא, שהמחלגות הקיימות יבנו לרצון העם הרוצה בכל מארדו להתגער משקע העבר. כאמור התקווה שmericabi

שירת ישראלי בתימן – הנושא העיקרי – לה

מאט רצון הלוי

הברוא העלויו, עתיק היוםין, פניו תמיד חדשות ופני כל הבוראים בלוויים ומושננים, היא לא ידעה קרווא וכותוב, אלוליכן היהה בנווד מסודה שר עיר עמוק על הנושא הזה.

ועוד פתיחה אחת, שהמסוף מעיד עליה שהיא נאמרת בדרך כלל ע"י נשים שבעליהם נמצאים במרוחקים:

באקס אללה אלרַחְמָן תרגום: בשם הרחמן
חוּשְׁעָא, הַבָּתָרְפִּים!
יא אללה רציך!
מה קשה מפרדה
נא משוע אלפרקה
מה ארכך מים.
נא מיטול אלניום.

ישנן עוד פתיחות השגורות בפי הנשים העזירות, בזאתן לחוטב עצם או לשאוב מים והן בעלות אופי מונטרא ומוניטי כלפי ריבבות, הנה דוגמה:

יא אללה רציך! תרגום: רצני אללה,
דיל אל-מליה דיל
גנזה הקטה גנזה
ואלעיך לא אללה,
ויהמאס, אללהים,
טעללה ושלת
וליללה ושלת

עד כאן ודוגמות של פתיחות בנושeo ובתרגומו של המאסף, והנה לפניו שירים על ירושלים. אלה הם ב>Main תשרי ציון, של נשים בשנות שלא ידעו קרווא וכותוב ובטאו את רגשותיהן הקדושים וגבעותיה ירושלים במלים פשוטות, באמצעותם חולדים שלחה.

הנה דוגמאות משירי ציון הנשים:

תרגום: ירושלים שלין,	ירושלמי,
מי יתגני שוכן במקיך	יא בית אנה בדארש
או אפוי זתקב	ואלא דיבע מרושוש
על אבניך	עלא חבארש

תרגום: ירושלים שלין, הרחבי פונקדים!	ירושלמי תפטעתי פפאסער!
יבואו אליך	שא זידלו וטשטש
עלים מפרקדים.	פמן מסאייר

כאן ולחן מתחילה האהבה בספר. שירי האהבה, זמר אהבה, מלככת אהבה, חכסי אהבה, כסמי האהבה וועוד ועוד.

אלו וננסנו לתוך מורי אהבה אלו היינו ודאי מסתכנים, שכן החומר רב וושאפיע ועל כן הבה מתהדר עם כמה בני שיר מהמודר שייריחש, שכן בכתבי שיר אלו, كانوا בא האהבה אל פסנתה והטפרקותה. כאן מגיעים הדברים אל הקיזוניות של בטוי החשך והאהבה. במלים אחרות: כאן מגיעים הדברים עד הקו המסתכן של הגבול שמעברו השמי מתחילה קלות הראש והדברים להעלותם על הכתבן. אבל המשוררת האלמנונית עזרה על קו הגבול ואינה עוברת אותו וועוד לא קרה שהמשוררות השמיינו שירים קלידראש.

ד'ית אלצדר פלפטם תרגום: מי ימן ותעה אל תהה יצמדרו

ולא מבוא תנומה
והשעמ- לא ירוח
ארכעים זקמה!
תלוז הפטור

מפתח לפטור גרות מאירים!
מתהה לפטור גרות מאירים!

אתגען בעוף ניקעה
שני שדים עפרים!

בשירי החשך משתקפת תוקפנותה של האשאה לפני הגבר. היא דורשת ממנו למלא את תפקידו כגבר, ובמפורש היא מגירה את התקפיד הגברי, לדפוס ולרומס באהבה אותה, את האשאה.

יש כאן הכרה בטבע האשאה לתויהה מדרס לעצמו של הגבר. הוא סונטה בו לאמר:

טרגם: פרטטי לך תהה
טחתך לך צדרי
חתחס ותריס
ואנך קליל-אלכ'יר
דבלט הטנפ'ס
אייך בך מפש...

לצד הסניתה המתגרה והטוקפנית יש גם התבטחות של אכזבה מחוסר המשען של הגבר. (המשך בעמוד 11)

מאמר זה בא במסגרת מאמרי הקבועים של רצון הלוי לרגל הופעת הספר אהבתתימן — השירה העממית התימנית שירת הנשים. אסף

תרגם, ערך פרש והקדום מבואות והערות נסיט בנימין גמליאל 263 ע"מ, הוצאת אפיקים, תשל"ה — 1974.

ספר שירה זה פיר עבדתו המסורה והאנונה של נשים בנימין גמליאל, מהויה מעשה חלוצי למופת ורבה היא הברה הגונה בו למרכזה ישראל בכללה, השירה העממית בכלל מגויה בכל העמים והלשונות והיא מקור השראה למכובדי היצירה הספרותיים של היוצרים הגדולים. זאת היא שירת המורס, ששאב את שירי האפוס שלו מזמוריות אגדה עממית. וכמו כן ידוע שדורי המשוררים במזרח ובמערב, כגון שקספיר, פרודוס הפרסי ועוד ועוד שאבו את

מכח יצירותיהם מגנות ומיראות עמימות. עד לפניה שירות שנים הייתה העממית בחינת רוב תרבותי נכבד ורב השראה, אלא שבאה המכנוגיה המוסיקלית, כגון הרוון והטלכיה והפכו את השירה המזמורה לפומנות טפה וחסרת עיטם. כך זה בעימים וכן בקרב העם היהודי השירה העממית העתקה הולכת ומשתבחת ואם לא יכולו לה גואלים, אין ספק שהיא תרד לטמיון, וזה הפוך תרבותי חמור. העם היהודי עשיר בשירה עממית, בכל הahlen לתוכזוחיה נתקבשו משך הדורות צורות בטוי שיריות עמימות וצורות בטוי אלה יש להן אופי מיוחד במבנה, בייחוד בכרב הפהויה התימנית.

כאמור לעיל, עבדתו של נשים גמליאלי הינה חלוצית. הדוח לעובודה זו נבע מעצב ערכה ומשכלה של השירה העממית התימנית, שהיא עיקרה ומהותה שיריותים מובהקת, ושירה זו יש משקל מיוחד מיזוח וערך ומוסורת מיוחדת, שכן לא מזגנו דוגמת בפורות ישראל אחרות. השוני נובע מן העובה שישית הנשים בתימן הינה בטוי לאורח חיים מורשים ועתיקים, הזמירות והמחולות התימניות, ולהביד גם הקנות המסורתיות אחרי המת היו ביחס מקטן ואת שרשיו המזוענויות הזאת אנו מוצאים במקרה: "שלחו למקוננות ותובאנה" (ירמיהו ט, טו).

הזמירות העמימות ולזרן הגנות והركודים הילכו והתבשו משך הדורות וכיכו ממש מפלאים אותם בעושר המדהים ובמגן הרב המהווה אותנו. לפניו הספר אהבתתימן מיסדו של גמליאלי והוא ערך נאה, ממושתר, מוגה ומסור בקפידה, המועיטה על אהבת הנושא וחוזות היצירה. הוא מוחלך למדורים, וכל מדור מבוא כללי, המaddir את הנושא ומציר את הרקע שהווידו את השירה ונושאה. יימצאו אולי עורקין על שם הספר אהבתתימן. הם יכולים לטועו, מודיע דוקא אהבתתימן? ולכוארה היו זודקים במדימתה, שכן בספר מזוינים לא רק שירי אהבה אלא גם שירי קאנות מירועי עצמות ושירי קנטור ולעג חזים כמרקוטה-חרוב, אבל בסופו של דבר נקודה המזאה של אותם שירי קאנות והקנטורים היא האהבה, ועל כן חיבבים קיבל את השם הזה של הספר אהבתתימן.

נשים בנימין גמליאלי השכיל לבש מזרוי שירה והעניק להן בגיבוש זה מרחב עצמה ומשמעות חזק, מบท שיר קצרים לא יותר מרבע עלאות, בכל בית שיר בנה כובד שירי מגוש ויציב, הם נראים לנו כחטיבות שיר מעזבות וחותבות, كانوا נכתבו בדרך אחד ע"י אישיות ספרותית גדולה בעודו של דבר, אלה הן חוליות שיר, שעולים לא נכתבו, אך זומרו ונרכדו במשך דורות רבים, במחוזות שונים ובנכונות שונאות.

המאסף הילך בעקבות המשוררות המקזוניות, שבתימוניה למסיבות הכלולות היו פותחות בתמי שיר בעלי אופי-ڌاي, שתכונם דברי חלה ושבה לבורא עולם. בפתח הספר הוא מביא כמה מתחות השגורות בפי משוררות במחוזות שונים, והנה דוגמה מהפתיות הילו:

בדעתך בר תרגום: אפקתיה בק
יא עלי אלענאל
עליוון על כל העליונים!
ונתקן גדייד
קניך בדשימים
וככל ובק באלוי
ונפנוי כל מתיישנים

בmithshir זה הננו פתיחה נאותה והולמת למסיבת של שמת מצהה והוא שגור בפי רבות של המשוררות — זמרות. על כל פנים רוב המשוררתות הותיקות בארץ משמשות בבית הזה, בטור פתיחה, המשוררת האלמנונית שחיבורה את הבית הזה לא ידעה בודאי כמה עמוק הרעיון הגנוו בחרוזים פשוטים אלה.

בֵּית
בְּרִית
יוֹצָאִ
תִּימָן

אֲפִיק לְחֶבֶר

בֵּית
בְּרִית
יוֹצָאִ
תִּימָן

בְּרִית יוֹצָאִ תִּימָן

תַּבָּא אָבִיב, דָּרוֹב וַיָּצְבֵּן 27, טַלְמָן 245552

סיעת ביה"ת בהסתדרות

הממשלה לענייני נוער וילדים במצוקה), והיותה לי הוכחה להיות דוברה של הסיעה בנושא זה בישיבת הוועד הפועל מיום 7.11.74. הדיוונים בשתי השיבות של הוועד הפועל לא נצטמצמו בנושא מצוקת הנוער וילדים בלבד. בישיבות אלה הועלתה ההצעה הכלכלית של מאבק נוגד אפליה וקיופה ונוגד פערם חברתיים ואוציאים, המקבלים צורה של פערים עדתיים. סייעתו הביאה לפני הוועד הפועל הצאות ממשלה לצמצום הפערם בכל ולשיפור מצבם החברתי והכלכלי של בני הנוער והילדים בפרט. בתום הדיון, שולבו הצאותינו והמלצותינו במסגרת של הצעה כללית ומוחודה שהוגשה ונתקבלה פה אחד ע"י כל חברי הוועד הפועל.

ברכה
ד"ר. בן-chorim ימני

חברים יקרים,
את רשייתנו אפיק לחבר ביה"ת, אנו מקדשים הפעם לשני נושאים. נפתח את הרשمية בדיוח על פעולות הסיעה ועוד הפעול של ההסתדרות, ונסיים בדיוח על הנעשה בסניפנו בחרה. כידוע, סייעתו בהסתדרות הינה חלק מסיעת "חו"ת" המורכבת מסיעתנו מסיעת "לאחו"ה" — ע"ג, ומסיעת "גר". ההרמונייה בין מרכיבי כל הסיוע המאוחדרה הינה טובח מאד וכימת חלקה של נציגות מטעם כל הסיוע ועוד הפעול ובוואות השונות של ההסתדרות. מאו הבחירה, נערכו מפגש ישיבות של הוועד הפועל בנושאים כלכליים וחברתיים שונים — בהן לקחו חלק פעיל נציגי הסיעת השתפות ופעילות מיוחדות גלינו בעת. שהוועד הפועל הקדיש את שתי ישיבותו האחרונות לדין בנושא דוח'ך (עדת ראש

ההתארגנות העצמאית בגורם לפער החברתי-עדתי

(מדובר של ד"ר. בן-chorim ימני בישיבת הוועדה'פ ב-7.11.74)

וועדה זאת דנה ובחנה באופן מפורט את הנושא של גופים התנדבותיים. (הועדה כללה נציגי "עוזד", נציגי "להבה", נציגי ויצו"ז) וב做过ות של העודה צוינה החשובות של שיטוף פעולה עם אותם גופים ולונגטררים בלתי-פוליטיים, גופים שלא נגהו כמעט כסיועה, "הפנתרים", "עוזד", "להבה" וכיוצא בו — היכולים לעזר בנושא של צמצום הפער.

אם נרד אל הרמה של האיש הזוק לטווע, אל הגישה הישרה לאלה האנשים הנזקקים, — נראה שוגפים אלה הם חינויים ביותר וחיבים לשתחף אותם בכל פעולה ופעולה. דוגמא לפעולה ולונטרית מעין זו נביא מהברינו בסיועה, נציגי "אהו"ה", שארגנו ביטת-ספר תיכון במשך שנים רבות ברמת-גן. מאות תלמידים גמרו לימודיהם במסגרת זו וקבעו תעוזות בוגרות, שבסוגרת הרגילה לא היו מצליחים לקלע תעוזות בוגרות. (עובדת מצערת היא, שבשנה זו משרד החינוך סגר ביט-ספר זה ואני מוחים על-כך).

אנחנו מבקשים להזכיר, שהנושא הוא נושא לאומי ולא נושא הסתדרותי או מפלגתי, שכן, כל אותן וודאות שתוקמננה, לשם טיפול בנושא זה — בין אם זו וודת התיאום של עלי-ידי משרד ראש-הממשלה של הוועדה המרכזת מטעם ההסתדרות, או אותן וודאות של הפעלים שיטלו עליהם מפקדים לקדם את ענייני המזקה ולצמצם את ענייני הפער — חייבות לצאת מהמסגרת ההסתדרות הפוליטית וליזור מעין מרכזו לבתוון סוציאלי שכונתי, שיופיעழץ למסגרת של מועצות הפעלים המקומיות, בשיתוף עם אותם גופים ולונגטררים. אני חזר ומסכם בנקודה זאת: המבחן של הצלחת הביצוע הוא

אננו מבקשים להזכיר, שהנושא הוא נושא לאומי ולא נושא הסתדרותי או מפלגתי, שכן, כל אותן וודאות שתוקמננה, לשם טיפול בנושא זה — בין אם זו וודת התיאום של עלי-ידי משרד ראש-הממשלה של הוועדה המרכזת מטעם ההסתדרות, או אותן וודאות של הפעלים שיטלו עליהם מפקדים לקדם את ענייני המזקה ולצמצם את ענייני הפער — חייבות לצאת מהמסגרת ההסתדרות הפוליטית וליזור מעין מרכזו לבתוון סוציאלי שכונתי, שיופיעழץ למסגרת של מועצות הפעלים המקומיות, בשיתוף עם אותם גופים ולונגטררים. אני חזר ומסכם בנקודה זאת: המבחן של הצלחת הביצוע הוא (סוף בעמוד 13)

חברים נכבדים,
סייעתו, (סיעת "חו"ת"), הכוללת את התנועה "לאחו"ה" ואת "ברית יוצאי תימן" ואת "גר", שמחה על ההזמנות הוזאת שניתנה לנו לדון כאן בנוגע הפער ועל בעיותו של נוער המזקה. למעשה, ניתן זכות קידמה לסייע "הפנתרים", שהיתה הגורם העיקרי שהביא לדין בנושא זה בפורום זה.

כיום הדין, בנושא המזקה, הוא כבר מקובל על הציבור. הדברים שקדמו לי הצביעו סטטיסטיקות בנוגע הפער והמצקה ומכל הצדדים מסוימים שקיים מזקה. היה כאן ויכוח בין שני הצדדים בין הימין ובין השמאלי מי אחם במצוקה זאת. אנחנו, כסיעת חברתיות שאינה שיכת לא ליאמן ולא לשמאן, מסוימים עם שני הצדדים, ככלומר שני הצדדים — אשימים! גם אלה שבמשך שנים רבות היו בשלטון והיתה להם האפשרות לשנות את המצב ולא שינו, וגם אלה שבמשך שנים נמצאים באופוזיציה ולא צעקו חמס בנושא זה, עד שῆמה קבוצה של "פנתרים" צעירים והביאו את הנושא הזה לעתונות ולדיינית הציבור והביאו לידייך שוגם הממשלה וגם הוועד-הפעול דנים בנושא זה, ומוחשים לתקן המצב.

כידוע לכם, סייעתו ה策רפה לממלצות שגובשו ע"י כל סיועה הועדה'פ ואך נציגו بعد האצעות שהובאו בפניכם כאן. לכן לא אוסיף על מה שכבר נאמר בעניין המצב העובדתי בנושא הפער והמצקה, אולם בראצוני לומר מספר מילים בעניין חכמת הביצוע של אותן המלצות וכיزاد אנו רואים אותן. ובקשר זה אמר, ואביה לחשומת לבכם, פרטם מדו"ח של ועדת משנה ספציפית מועדרת, כי, שהיא הוועדה מס' 9, ושאליה לא התיחס איש מבין הדוברים שקדמו לי.

סניף בית בנחליאל - חדרה

חלק מאותו ציבור שגדל וקיבל את הצביון המיחד שנתגש בשכונת נחליאל.

בני נחליאל העניקו לגנטה זוכה שי וכן מגילט-קלף למוכרת. התרגשות מיחד אחותה בקהל כאשר הניך הגן לשעבר, נפתלי ברזילי, אשר גם בנו גותחכו בגן והבתה, הגיע לגנטה ציר מפרי מכחולו. מטעם בי"ת ניתנה לגנטה ע"ש שלמה מדליה, מוכ"ל בי"ת, תעודת קקל' על נטיעת ח"י עזים ע"ש הגנתה בעיר הגשיא, במלאות ירושלים. בהמשך התכנית שרו שלושה ילדים, בני משפחת תירם, שיר לחבר והולחן ע"י חיים לוי במושך למאורע זה ואשר הוקדש לגנטה זוכה. ור' ענק הוגש לאות תודה והערכה לב' מסאיי אשר עבדה שנים רבות שכם אל שכם עם הגנתה זוכה.

הה"ח חיים לוי ומשה חובשי מבקשים להודות מעל דפי רשימה ולמרים אשתר (רצון), אסתור חממי, נוגה אשתר. וטולה תירם, אשר במשך כל תקופת ההכנה הממושכת דירבונו את העוסקים במלאה וסייעו בהכנות כיאות לנשות תיל. ובמיוחד מבקשים הם לציין את עורתם והשתתפותם הפעילה של החברים עורה תירם, שלום דהרי ומנתם גבר.

עומדים — מימין לשמאל: וינה חובשי, משה חובשי, עורה תירם,
עמוס אשתר וחחים לוי

יושבים — נוגה אשתר, אסתור חממי, הגנתה זוכה ובולה ומרים אשתר (רצון)

התארגנות העצמאית ...

(סוף מעמוד 12)

בחשובה לשאלת אם בגופים אלה יישבו נציגים של "הפנתרים" של בית — "ברית יוצאי תימן", של "alachot", של "להבה", "עודד" וכיוצא בזה, חברים שווייזוכיות, היותי אח' מציע לחתם בມידה רבה את משרות יו"ל של הוועדות וניהול העניינים לאוטם חברים מהסיעות הולונטריות האלה. כמו כן מוצע לאפשר לכל חבר זכות ערעור על כל החלטה של הוועדה לגופים עליונים יותר, שייהי אף הם מרכיבים מנציגי כל הסיעות ומהברי הגופים הולונטריים כשלנו. שיטתם הגופים הולנטריים בועדות הביצוע של המלצות יוכוח על רצונות הפעולה של אותן וועדות שיוקמו ע"י הסתדרות או ע"י המדינה. אלו מכוונים, שאם דבר זה ייעשה, נראה בוועדה עצם רציני לקידום הנושא בו אנו דנים וככל לשחק פועלה מתחדמת עם כל הגופים והמלגות שיקחו עצמן, שאנו כל מטרתם היא צמצום הפער וחיסול המזקקה.

שכונת נחליאל בחדרה הינה, כמובן, אחת השכונות הותיקות של יוצאי תימן במושבות הארץ. תלאות רבות עברו על המתישבים הראשונים, מאו בואם להתישב במקום לפני כ-60 שנה. אולם כיום, בניהם ובני בניהם של המתישבים הראשונים, מתיחסים לעניין התלאות כאל דבר שההיסטוריה, והיום גאים הם בשכונותם ונשארים לגור בה ובסביבתה ומקרים על שכונת נחליאל, שכונה המאורגנת והמסודרת ביותר בין שכונותיהם של יוצאי תימן בארץ.

אין זה פלא איפוא, שכן רשותה תנועת בי"ת — ברית יוצאי תימן, נוצר קשר מיידי בין הנהלת התנועה לבין נחליאל שכיריו בחשיבותו המארגנותם של יוצאי תימן במסגרת ארצית. יו"ר הסניף, חיים לוי, סגן מנהל בי"ס תיכון, וכן מזכיר הסניף, משה חובשי, ציר בוועידת הסתדרות מטעם בי"ת; היבם הרוח והדינמית שהאהורי התארגנות בי"ת בחדרה. בשיטתה אתם בוגשו זה הם מגדישים שהדבר הדוחף אותם לפועלות וארגון הוא ההרגשה של שיקיות לביעות הכל-ארצית של בני העדה, והרצון לאorgan את בני הנוער במקום בונגאים חברתיים ותרבותיים, כאשר חיים מציגים את נושא החינוך ומשה שם את הדגש על נושא הארגון והספורט.

ליד השולחן מימין לשמאל: הגנתה זוכה, חיים לוי ראש העיר דב ברזילי, אשתר יוסף, מזכיר מועצת הפועלים ומר סעדיה לוי

ביום רביעי, 13.11.74 התקימה ביוזמת דירבונו חיים ומשה ובשיתוף פעולה עם חברים נוספים, מסיבה לצוין שלושים ושש שנים בעבודתה של גנטה השכונה והבה אלמן. היה זה ערב מיוחד במינו מבחינת תוכנו ואופיו, ערב מלא חווות וזכרונות של הורים וילדים אשר כולם היו חניכי הגן שנוהל ע"י הגנתה. במסיבה נטלו חלק ראש העיר, יו"ד דב ברזילי, מ"מ ראש העיר מר קישטליק, מזכיר מועצת הפועלים מר יוסף אשתר, رب השכונה, הרב דראובן כהן, נציג ועד השכונה, הותיק מר סעדיה לוי, ומר אבנור סבוראי. קהל מוזמנים רבי מילא את האולם מפה לפה, וביניהם נציגי הנהלת בית ד"ר בניחור ימינוי, אמנון גלוסקא ושלמה מדליה, בתכנית המסיבה הוגשו פרקי קריאה מהווים וראשוני השכונה וחבלי קליטיהם. פרקי קריאה אלו ערכו בקהל זכרונות, מימים עברו שלמרות, הייתה תקופה קשה, השARINGה בעקבותיה חוותות נעימות מאה, והוגשה אוירת האחדות השכוניתית. כל אחד הרגיש את עצמו

אפיקים

המספרות בשירה תימנית

נפש ליקרת הנפש
בתיה דחווחה-הלווי

ז'יקרים לה', וכיווצא בהן». אך מצינו אף מספירות שנכתבו מעיקרים לשם נשים, וחמש מהן אנו מפרטים בזה, לזכרה של אצילת הרוח ועדינט הנפש המנוחה בתיה דחווחה-הלווי בבית חരיר, אשת חברנו וירידנו יוסף דוחות מוכדר "אפיקים", שהלכה לעולמה בדמי ימיה.

המספרד הראשון ידוע כבר נדפס כמה פעמים, בעיקר בספריו עליון הנשומות שננדפסו בעדן, ארבעת המספרות האחריות מובאים בזה על פי כי מכון בן צבי 1201, דף 140 ב-141א, ועל פי התכלאל הניל שבדי ר' יוסוף חברה. תוכן המספרות ברור ואינו מזכיר כל פירוש, בלבד מן המספר האחרון שבו הוסיף בסוגרים פתרון הכנויים שבו.

עם מרים זרבורה

ג'עימה בנשים בתייה ומוקה 5. ועם צדיקים לומדי תורה:
אלתים יתננה ויכטב זכומה
מקבשים עליך רחמים פעלם
מלפני אהוב מלפני ברוך
שלקח נשמה
יבקב לתומים סוף אחוריתם
ברוך ירhomme ברוחמים קרווה
ג'עימה בנשים חזקה וטובה
గבור ירhomme ברוחמים קרווה
וילקב זוכה באבה ובחבה
ובספר מיטים מתקה מתוקה:
הצור פמים פועלן

ה
אהוב יرحم אשה אשר היום
ברוך יرحم אשה אשר היום
גבור יرحم אשה אשר היום
אסיפטה

וימן חלקה וגורה ומחצטה
5. עם נפקחת אחותי זקנתה (שרה)
ועם דורך יי' וישמע תפלה
(רבקה)
ועם מתקשה בשעת ליקתה
(רחל)
הצור פמים פועלן

הערות
ראה מאמרו של אהרן מירסקי, השירה העברית בתקופת התלמוד, ירושלים ב-'(תשכ"י)', עמ' 161-179.
על הקינה בשירת ספרד ורא ספרו של לויין, על מות — הקינה על המת בשירת החול העברית בספרד על רקע הקינה בשירה העברית, תל אביב תש"ג.
ראה למשל בתכלאל קדומים בהזאת ר' יוסוף חברה, דף א, ואילך.
תכלאל משות אתקלאג לשטרוי (שפ"ב, 1622), בידי ר' יוסוף חברה בירושלים, גוסה דומה בתכלאל קדומים שם.
כי' מכון בן צבי 1223, דף 98.

נושם המספרות הובא על פי תכלאל ר' יוסוף בן ישעא, להלן השינויים בתכלאל מכון בן צבי.
מספרד א — 3. لكن נשאלת ברוחמים

מספרד ב — 1. בת נדיב הספונה. 2. אשר בעפר טמונה. 3. لكن נשאלת ברוחמים
4. שישים חלקה וגורה עם חונה ואלקונה. 5. עם צדיקים
מספרד ג — 3. لكن נשאלת ברוחמים. 4. שישים חלקה וגורה ומחצטה בזוכות
아버지ם ושרה. 5. ובזכות צדיקים.

מאט יוסף טוביה

הquina כסוג ספרותי ידועה בספרות העברית עוד מן המקרא ומפורסת הילא ביותר קינות דוד על שאול ויונתן (שמואל ב א). עם חורבן הבית הראשון נוצר סוג חדש של קינות, היינו לא קינות על אנשים שמהו אלא קינות על חורבן הבית ושםות הארץ, כגון מגילה איכה, שעל פי המסורת ירמיהו הנביא חיברה, והידיועה אף בכינוי "קינות". כמובן, מכאן ואילך אין מתייחדות הקינות בתחום של שריה חול בלבד, אלא אף בתחום שירות הקודש. מתקופת התלמוד, שבה ככל הנראה נוצרה אף שירות חול, נותרו לנו בעיקר הסודות על חכמים שנפטרו. ואף המשורר הראשון הידוע לנו משירת ספרד — ר' מנחים בן סרוק, שחי באמצע המאה העשירה כתוב קינה על מות אמו של אדוני ומיטיבו ר' חסדי בן יצחק שפרוט. ממנו והלאה, אין לך משורר ממשורי ספרד הגדולים, שאין הקינות תופשות חלק חשוב ביצירותו.²

ושירות תימן, שמושפעת היא הרבה משירת ספרד, אף בה משתמש הקינה ביצירותם של גדולי המשוררים, בלבד מה שמצוינו בספרדי המספרות בחכמים העתיקו מקינותו של ר' יהודה הלוי.³ אלא שתנייה לה לשירת תימן סוג מסוים הידוע בשם מוספות. המספר הוא שיר קצר, שיש לו על פי הרוב מבנה וסדר קבועים, בדומה לסוג אחר הידוע מן השירות בתימן, החיליות למסיבות השמהה השונות — חתונה, מילה וכדומה. המספרות קיבלו אופי מסוימים זה, משום שיש להם, בדומה להלילות, תכליות מעשית, לאומרים בעת קבותה המת. שאין זמן להאריך באמירות פיזיטים ארוכים, ואף אין הדעת נוכח לפיזיטים מסוימים. המספרות בנויים מספר טורים מזוomez, חרוו אחד משותף לכלום, ולמעשה חוררים על אותו מספר שמנוה פעמים, שבתו מוכרים את האל בשלושה כינויים על פי סדר הא'ב, חל שניני מפעם. ואלה הם ה/cgiונים של הקב"ה המזוכים במספרות: אהוב, ברוך, גבור, דין, הדור, ועד, זכי, חנון, טהור, יחיד. כביה לוקת, מוחל, נורא, סולת, עונה, פורה, צדיק, קים, רחום, שדי, תומך, תקיף, תמים. אותן תייו משולשת, כדי להגיע לכ"ד כינויים, שהם שמנוה פעמים שלושה.

מהבחן התוכן, עיקרים של המספרות הוא צידוק הדין, תינוי שבחוין של הנפטר ותפילת שימחו. לו כל עונותיו ושיתקבל בגן עדן על ידי מלאכי מעלה. אך מאחר שאין כל יסוד איש-יפרט במספרות, על המקונן לדעת מה הם המספרות המתאימות, מתוך עשרות שעורות שהיבורו משוררי תימן במשך הדורות. ואכן מוצאים אנו שר' ישראלי בן יוסף שערך תכלאל והעתיקו בעצם כתוב ידו מקדים הקדמה בלשון זו למספרות: "והדי'ה מספרות וקינות ינדב פיהא כל שפ' במא ינגביה לה, אן כאן תלמיד חכם. ינדב בחשב עלהה, ואן כאן שכץ כשר ינדב בחשב אפעהלה וג'וד שמאליה, ואן כאן סיגר פבחשב סנה, ואל אמרה בחשב צלאחה וחסן אפעהלה וההספְרָה כבוד המת הוא" (תרגום): ואלו מספרות וקינות שמספרדים בהם כל אדם ברاويין. אם היה תלמיד חכם יספְרָה בהתאם ליריעות, ואם היה איש כשר יספְרָה בהתאם למעשיו וטוב מידותיו, ואם היה קטן בהחאים לשנות חייו, והasha בהתאם לכשרותה ויפי מעשית, וההספְרָה כבוד המת הוא.

וביציד מטפידין את האשפה, כשהמספרות נכתבו לשם אונשי? תשובה על כך ניתן לנו ר' יצחק ונגה בתכלאל פעמן והב שערך: "וכל הספר שלשנים חשובות הופכו לדבר בלשון נקבה אהוב ירחה"

דעת גודלים על סגולות המבטא העברי שבפי יהודים

מאת יהודה ריאני-רענן

לבטה בדיק — אין יוצא הוא הדין, כל מיני שנויים במבטא פוגם התפילה, וכל שבח, אלה שמשנים את המבטא ברצונם הטוב, בשאות נפש, כדי ל-«התקדם» בודאי, שהוא גם בתפילה, ולפנ, אפשר לשנות המבטא והנקוד, ולפוגם התפלה.

הרה"ג מהרא"י הכהן קוק וא"ל פסק: — «לכתחילה, בוראי חובה היא לומר כל דבר שקדושה בשלימות הבטו וממילא אסור לשנות את מנהג הקדמוניים מבטוי — לבטוי, וכ"ג, שאסור להביע שם ושם נקודה מהבטוי המקובל באותו הקהל. כלומר, חייב מן הדין להיזהר לדחק בהם, שאם לא נזהר נענש בחום הגיגנות. שמי שמשנה מהבטא המקובל בעדו מאבות ראשונים, הרי הוא נכשל בזה, וביחוד, מי שמשנה מהבטא התימני המותך אצל מדורות הראשונים, שהוא המדייך שבמבראים כמספרם, שבודאי אסור לעשות כן, דהיינו בדיעבד אינם יוצאים ידי חובתם מפני שהגבש כאילו מהטריטאות לוגרי. ואעפ' שהרגל פה בא"ר ליתן יתרון למבטא הטפרדי, זה שיש לו איזה חן וויפי מיוחד, אבל עיקר יתרון המבטא הוא בדיקו בחילוק האותיות והנקודות, ובוזת המבטא הספרדי אינו מגיע גם למבטא האשכנזי, ורקו שהמבטא התימני הוא משובח מוכלם. שמדרך להלך הרבה בין כל אות ותנוועה בדיק נמרץ, חלילה למי שהוחזק בו לעובאותיו, ולהחליפו במבטא אחר פחות מדויק ממנו בכל דבר שבקדושה».

בני עדתנו הגזעירים אשר נפשם השקה להמשיך מסורתם המפוארת של אבותיהם בלימוד התורה במבטא עברי תימני, נאלצים כתוצאה מהעוני החומרי ומהחומר ישיבות ובתי אולנסא, להזקק לישיבות אחינו יוצאי אשכנז ה-«פרושים». ישיבות ה-«חסידים» לא שוו לקלות ולא מצו לקרב אליהם תלמידים מבני עדתנו כלל, היוותם דיבורים את בני עדות המורה בכלל ואת היהודי תימן בפרט. שפת דיבורים של ה-«חסידים» היא האידישׂ ובשפה שהיא זורה לבני עדתנו הביאה לכך שישיבות ה-«חסידים» טగורות בפני תלמידים יוצאי תימן (פרט לחסידי חב"ד). גם מרבית התלמידים והרבנים בני עדתנו הלומדים בישיבות האפרושים הוכרחו לטgel לעצם את שפת האידישׂ, «כי רק מי שידע אידישׂ הוא יהודי» — אומרת מימרא אשכנית הרווחת בין כתלי הישיבות.

לנוח מצב זה יש, איפוא, לברך ולצין בסיפור ושמחתה, שבראש העין נסדו «כולל-אברכים» לבוגרי ישיבות מבני עדתנו וישיבה לעיריים «משכן-משה». גם ברכסים שע"י כפר חסידים הוקם «מרכז הינוכי-מקצועי-יהודי לבנות» ו-«מתייחס לבנים» בשם «אור חדש» ע"י רבה הדינמי של רכסיים, הרב משה חנעמי הייז וידידו הרב יהודה מלמד הייז, ומוסד יקר זה עומד להחפץ בקרוב, ל-«קרית-תינוך» נאה ומודרנית. התהלה מעודדת אלה מבשרות עידן חדש של לימוד תורה והוחרת העטרה לישונת, וכי רצון שיתקיים בנו מקרה שכותב: «עוד בה עשרה... וזה קודש מצבתה».

יצא לאור

תפלה לגולים בעולם

ספר שירים

על לאומי ומלחת, שבט وعدה, היחיד וכל

מאט טוביה סולמי

בחזאת אפיקים

ניתן לרוכשו במערכת

הוצאת אפיקים

שבט היהודי תימן הוא שבט עתיק יומין, שורשו ונופו יונקים פלישד האומה הישראלית הטורס-גלוית והוא נשאר ישראיili טהור בגדשו ובמוצאו אף בארץ גלוות...

במנץ כל שנות גלותם קיננה בלבותיהם של יהודים תימן הש鸦פה והכמיהה לנעלות ציון. הם ביטאו כמיוחם העזה גלאיה בתפיה לוחיהם. בזמירותיהם, בשמחותיהם ובעת תוגם. לא השתרשו באדרמת תימן שהיא נחלת זרים ולא נאחזו בה, לא השתרנו מראשוונות ולא שינו מנהגי אבותיהם. הליקותיו של שבט זה מהוות תעתק נאמנו של הפירוש היהודי הקדמון כפי שהוא מצטייר מותן יצירוף המופת של נס ישראאל — התלמוד, פשוטות, תפוזם, יושרם, מנהיגיהם ואורחות חייהם, נعمות ליטודם ומבראים הצח, כל אלה מעידים על אילן היהודין שלהם, על מקוריותם וטיב שורשם...

החוקר אריך ברואר כתב על היהודי תימן: «העדות התימנית היא היהודית שבכל העדות היהודיות. היא לא חלכה גלומות ולא הורקה מכלי אל כל...»

והחוקר יוסף הלוי קבע: «ארץ תימן היא מבצר השמיות הטהורה, ושפט דיברים של יהודי תימן היא השפה השמייה הטהורה ביותר הקימות כיס, ומבטasm העברי הוא הצע ביצור...»

פרופסור שלמה מורה חוקר לשון היהודי תימן, כותב: «עדת זאת, עדת תימן, מסורתיה הלשונית הן בעלות ערך מיוחד מפני כמה וכמה טעמים... היא ניונית היהת, מעשייתה של יהדות בכל שבתkopת הגאנונים, במקול חוחמי התרבות היהודית. היא שימרה לנו ערכיהם, הן בתהומי הספרות, והן בתהומי הלשון, שלולה נתקימו בידיה, כי או אבדו ונגנו נכתבי ספרות עשרים, נשתרמו בתימן דורות מרובים, ובזכותה של יהדות תימן זה רק משום שחכמים מחכמיה של העדה, היו נוכנים להקדיש לי שעות ארוכות מומגנ, ולקרו עמי במרקא, במשנה ובגמרה, מחזק אני להם טוביה מרובה, לא רק על התורה שלמדו את מוסורת תימן, הרי זה רק משום שחכמים מחכמיה של העדה, היו ובוגריה, מחזק אני להם טוביה מרובה, לא רק על התורה שלמדו את מפיהם אלא גם על דברים שמוקרטם בייפוי הרוח, ובازלילות המידות...»

הרב יוסף קאפק ומר יהודה רצabi, ביררו עמי פרטם מרובים הקשורים בתולדות היהודי תימן ובספרותם, כדי למדנותם ובקיומם המוציאינית».

מורה"ד יהיא יצחק הלוי ז"ל «חכם באשי» האחרון ליהודי תימן כתב: «מן הרاوي עתה, ללמד את בניהם המבטא הצה, כאשר היו משתמשים בו ישראל בארץ האבות, קודם גלותם בין העמים, על פי הדריך מכל חוותין, זה דגוש, זה משבחי, כי לא לושא עמלו חכמי ישראל המתדרקים בספריהם. ומשבחי ישראל שחו"ל אמרו: שלא שינו את לשונם וכו'. וכן, כי העלגים, אשר לא יכולון להוציא את האותיות כתקון וכמושפן, מהו לא בעל זל במדוד חיליל, כי הגלות של ישראל, היא הטיבת המכרעת, שגדמה כן לתהילך ולבלבול מוצא האותיות כמו "הרמב"ם ז"ל. ותימה גדול, על העוזב את לשונו החהב, ואת הישראל יעקס, במילוי דמי, קריאת התורה והחפירות וכו', כי כן הווירנו ח"ל, לברך וללבן את מוצא שפטינו בק"ש, בתפילה וברכות. ואstor הוא לקרו בתורה, ולברך ולהתפלל, אפילו ביןין לבין עצמו בלשון העלגים, וכל שבח, להתפלל ולהיות ש"ז ולמוציא קהל צחי לשון».

הרה"ג יוסף צבי הלוי ז"ל השיב לשואל: «על דבר שאלתו אם רשאים התימנים לשנות המבטא והנקוד המקביל אצל אלפי שנים, לקרוא בתורה, ולהתפלל במבטא ונקיוד המקביל אצל אלפי שנים... הרין הוא העלגים שאינם מוציאים את האותיות כתיקונג, כיון שאינם יודעים לבטא בדיק, אנטומים הם, ויצאים במבטא שלהם. משא"כ להוציא אמורים ירי' חוביים, לאלה אשר יודעים לבטא בדיק, הנ"ל הפליה פגומה, ואין יוצאים ידי חוביים, כיון שהיוזא י"ח יודע

אשכול השלמות

מאת יאיר מדר-הלי

חמש שנים להסתלקותו של הרב יוסף מבג"ע

ותעלת סואץ אל ימה של חיפה, בעלותו לחוף ברך אביה המשמה בשם מלכות... "שהחינו וקיינו והגינו לזמן הזה" -bara'a בישראל.

חכלי התנהלות וعمل

בני משפחת משולם-יחיא ובודדים מן העולים, הופנו על פי הוראת אנשי המשרד הארצישראלי, למושבה מנוחיה שבעמק הירדן על מנת להשתקע בה, אך אורחות חיים הדתיים של העולים מתימן לא תאמו את המתישבים האחורים במנוחיה דאגן. בני המשפחה ביקרו בטבריה והשתתחו על קבר הרמב"ם זצוק"ל, הם גם ניסו להתיישב בטבריה ואבי המשפחה אף החל לעבוד בניקור (בשר) לצרכי הקהילה היהודית במקומו, אולם בהיעדר מנין מתפללים כמו מג'תימן, הם ביכרו לחיות בקרבת אחיהם, בני תימן בשכונתם שעריריים-ברחובות.

בଘיע המשפחה לרחובות, פשטו חוץים בני המשפחה בכל מלאכת עבדה, בשכרים המועט ובמעט הזוחבים שהביאו אתם מתחימן, הקימו צריף למגורים ובאו ביה' הכנסת (המשך מהההה בתימן) אליו חור לאנסניטו ספר התורה העתיק שלוחה את המשפחה במשך דורות וגם בדרכם ארצה.

חלק משפחת משולם-יחיא ואחרים ניסו להשתקע במושבתה ה-ביבלים" גדרה, אך אגשי "ביבלו" לא ששו לראות את התימנים משתקעים בקירותם, הם הצרו את צעדיהם ואף העדיפו לפרנס ערבים על פניהם, למשל מצאו התימנים מגנות עזבו - כולם את המקומם, בחותרים טמוני מנוחות, בהם אמו של הרב יוסף, בית החינוך הלווי היישוב ובוגני בגדרה. הימים ימי שלטון תורכיהם בארץ, ערבי מלחמת העולם הראשונה, עבודה אין לדורשיה - עוני ומחסן השתמרו במשכנות עולי-תימן, והוא - יוסף נער מהיר במלאתו בחצרות האיכרים ובחקלאותם, טיפול בمشק החיים, בצר בכרמי הגפן, מסק זיתים וקטף שקדים סיקל אדרומות טריים ועיקוק נטיעות, בשכון הדל הוסיף לכלכלה המשפחה ולהתנהלותה.

המלחמה פרצה ואתה מכת תארבה שהשميد כל شيء מודרך וכל צמה נושא פרי, ובעקבותיהם רעכ כבד ולוחם אין, יוסף שהיתה בוגר קימעה מכל אחיה, שקד לתבאי, טרפ לבתו-ברית אביו, רגלוו הקלות נשאו אותו ל... לקט... שכחה ו... פאה ברחבי הדרום, מתוך אתרי שבר רעבונו ורעבון ביתו.

לאחר תום מלחמת העולם וראשית שלטונם של האנגלים בארץ, בא שגשג כלכלי (במהคงות של אוטם ימים), לפידסם הבודדים שהיו ברחבות נספפו פרדסים שנגיטו על פניהם נרחבים נרבותה באדרמות המושבה. בעת היא הعليיה השלישית ורבים מבאייה יוצאי גליות רבות הוגנו לרחובות, רוב האיכרים העדיפו פועלם ערביים, גברתנים וולוי מחר. ר' יוסף שהיה לאיש למוד נסיון בעבודה עד מתחרות הבחירה" (עיזור מעמיך לבעור שרשיהם של שעבים מזוקים). רץ בכם ה"ברורות" (חפירות סביבה הנטיות לתוכנתם מי ההשקייה), השיג شيئاם. בקטיפת "חרמיליים" מלאים פרי הדר וכוכו. יתר על כן: ר' יוסף שעבד עם פועלים ערביים מפVICE, ועם הרבה מאנשי הعليיה השלישית שנתקבלו לעבודה מפVICE, ולא ידעוה מעולם. מצא מזמין בהדרכת העולמים החדשים בעבודתם, הוא עודם וסיע בידם, ואפילו היה עשו מעל למכסת עבודתו ומפריש היתרה לאחר במכסת בעבודתם של הלשימים וגטולין יכולות עבודה קשה. יום העבודה דאו החל עם הנזן החמה וננטאים עם שקיעתה, והשכרים יעיר (רק משנת תר"ץ ואילך "זכו" הפעלים לkomץ תנאים של עבודה ושכר). יד חוץים היה לו לר' יוסף בכל עבודה שעשה, הוא ראה ברכה בעמלו, הרחיב גבולות ביתו וביתה (המשך בעמוד 17)

... נאסר אברך רועים ונודר היה תונת... ואין מבקך ואין מבקש, אין מרבץ... ואין מרעה... . . .

אורות באופל גלוות

הר' יוסף מנוחתו עדר, נולד בירח שבט שנת תרנ"ה, לאמו הצדקה ג'אל לבית שלום שרודי נב"ג ולאביו החכם ר' משולם יחיא זצ"ל. בכפר הולתו רועאש שבתלק הדרומי מערבי של ארץ תימן היה קהילה יהודית קטנה ועתיקת ימי, מישכנות היהודים התרכו בחלק מהכפר, שהיה מאוכלס מוסלמים. היהודי הכפר קיימו את תורה ישראל וחוקתו וכמו כן את מנהגיהם לכל פרטיהם ודקדוקיהם, באורה פרטיא או בטקס ציבורי על פי הצורך, באין מחריד מצד האוכלוסייה או השלטון המקומיים. יתרה מזו, מספרם, שנכבדי המוסלמים בכפר העריכו את היהודים ותפליהם, והם היו גוחנים להזון (לא בפומבי) ממוקם סמוך לבית הכנסת, להנגי תפילותיהם (של היהודים) ביום הנוראים ולכל תקיעות השופר בראש השנה, בהאמינם שתהינות יהודים לבורא עולם בראשית שנה ישפיעו ביריות יהה על כל ברוזין, לכל בית הכנסת בו הפללו ולמדו, בו נקהלו לעת מצוא, בו לימדו תורה את ילדיהם ובו גם שנא ת תלמודם. משחר לימודו נתקרב הנער יוסף למלמד תורה, הוא גדול וחונך באורתה יהודית רוויה תורה ומצוות, כשהוא מתחפטם בטעמי תורה מפיהם של מלמדיו-תלמידי הכם מובהקים בתוכם מורי ורבותיו כב' אביו זצ"ל, כב' ר' יעיש שרעבי זצ"ל דודו אחיו אמרו מי שתיה הרב, השוו'ם, המהול והמשמש בדור של קהילתו בתימן, מדודו זה השפע מאד וכבר בילדותו לבשו משחקיו עם חבריו, רעיגנות וחיקויים נעלים של "כל-יקודש". וככה הנער יוסף ונתחשם גם במדושים חז"ל ובגדותיהם, על אוזות עם ישראל, ארץ מכורה וירושלים מקומ' המקדש, שהיו מסווגים בתמידות בבית-אבא, שהיה רווי יהדות.

עליה לארץ-ישראל

בשנת תרע"א, נכנס הנער יוסף לעול-תורה ומצוות, שהיה מכבר בתודעה, שנה זו הייתה עת בשורה לקהילה היהודית במקום ועת שמחה לנער יוסף, עז הגעה עדיהם קראיתו של המבשר ר' שמואל יבנאלי זצ"ל, שליחת של ארץ-ישראל לתימן, ששחה זמן מה בשליחות של אותה שנה גם באיזור שרעב, שבו הכהר רועה, יבנאלי הוציא קל קורא ליהודי תימן לעלות לארץ-ישראל, קראיתו של יבנאלי חורה לילם של מצפים לאגולה, שכן נר תמיד היתה בקרים תקות הגאולה, שהייתה שורה-ב串, יומם יומם, הלאומים יהודים, מעניין, ר' זכריה ברבי יהודה שרעבי-צלחה, נפטר לפני כשלשה חודשים. היה בן משפחתו, בן גילו, דידיו סביבתו ועליתו של הרב יוסף, ספר לי כי ביקרו של יבנאלי במקומות מגורייהם בתימן, ארע בסיום של הכנסות רבות ומרגשות מאה, בהם השתתפו בני משר פחותיהם, ל夸מת היציאה אל ארץ הקודש.

באביב תרע"ב, כמו כאיש אחד כל בית אב משולם-יחיא ואחים חילק מהקהילה היהודית שבכפר, לאח מת מציק ובאן מחסור הומרי, ככליבותיהם פעמו געגועים לציוון, נטהו את כל אשר להם ושמו פעמיים לארץ אבות. בשירות ארכחה, בשתינוקות, חולים ותשושים עמוסים על גבי בהמות, האחרים ברגל (בלוות מורי דרכ ישמעאלים, שימושו גם כמגינים מפני ליסטים), עד לנמל שיד עותמאן שבעדן, כשבאי המשפה (ר' משולם יחיא זצ"ל) נושא אותו ספר תורה עתיק, מבית הכנסת שהמשפה אחראית בכפר מגורייה בתימן, כן נטל עמו אבי המשפה, ילד יתום שעלה אותו לארץ, גדלו בתוך ביתו כאילו ילוד, הכניסו למצאות והשiao אשה עד שפרש לעצמו, מעין הפליגו באניית קיטור איטלקית דרך ים-סוף

הוּא שגרס: «אהוב את ה' מלוכה, ושנאנ' את הרובנות». לא שש לכבול את החקיקת, אולם חוקה עליו כבודה של תורה, רצונם של בני עדתו ובקשתם של אישי תורה וציבור, והוא נבחר והוכתר ברוב יקר ושמחה, בתוכר רבה של העדה התימנית ברוחות רבתני, נמנה בין האברית הרבות הראשית ברוחות והיה סגן נשיא אגוד רבני יהודי תימן בישואל.

בחירהו של הרב יוסף לרבי העודה לא שינתה מאומה משלל מזלותיו של אדם המעלת. הוא לא גרע אפילה קורטובה מנהיגו לפני כן בתורה, במצוות, ובכדורי ציבור. ולא עוד אלא: משניטלה הימנו דאגות פרנסת ויגעה גופנית, ועתותיו הפכו לחיות בידיו והוא הירבה להעמיס על עצמו, על תורה, על מצוות ועל צרכי ציבור.

ביתו שנודע לפני כן כמקום תורה ולומדייה, שקק והיה גם בבית ועד לחכמים ולגנדי תורה, בית הכנסת שלו קיימו גם תלמידים את שיעורם כימיים ימיימה, כשעל המודקה סוגיות פופירושים בפי הרב יוסף.

הנה יתרה היה נהנה כל أيامו שהוא מודמן לבתי הכנסת,

הרבי יוסף נסתלק מן העולם ב-1965, בטבת, נר. שיישי בחונכה תש"ל, אחר מותו שנתלווה בפרקיה תלמידים ובתקיעות שופר, הילך המון עם רב שביטה צערו וחקק כבוד בלואה. רביבוגנית, שהעיר רחובות ידעה רק מעוטות מסוגה, קברנו נברה בחלוקת הקבורה המשפחתיות בבית החיים דשעריים, שבפאתי המושב מרמורק (אגב: זמן מה לפני מותה הוא הקוויש, חלקלת שרה משלה, שצורה לשטח בית העלמייןבו הוא נטמן). שנה בדיקות הסתלקתו של הרב, נפטר אחיו אהרון זצ"ל הרב נמלא צער וייגנו לא-peg עד לאסיפתו.

הרבי יוסף היה איש התורה ואיש עובד אדמה הוא גדל בתורה וعملו היה בתורה ובמצוות, והוא גם גע קשות-שנים רבות במלאכ' עבדה, היה מקובל, מادر על הבהירות וכולם הוקירו, את צאן מרינוינו הנכני, בהדרת קדוש' ושרותם בכל לבבו, בכל نفسه ובכל מאודו, בעונתונתו. שהיתה מופת, ובונעם דבריו: הוא שבת את לב כולם, ובפרט את הדור הצעיר אותו ידע לקרב לערכיו דת ומסורת אבות. היה מעורה בקרבב, כל העדות ורביהם, מבונים של עדות ושבטים בישראל היו מן המשכימים לפתחו, בפועל-תרם דבות ותביא למיזוגן של גליות. אמרו: עלי ר' יוסף שלא הקדימו אדם "שלום" מעולם, והוא היה מקדים בשלום כל אדם. היה איש המעלת ואיש צורה והודר-שנאצלו ביפוי נפשו.

בבית מדרש אברכים בשם זכריה לברכה, שם ישבו ר' יוסוף ור' יונה לאחר פטירתה, בבית הכנסת האחים-משולם, שבביתו (בזאת: אמנים קויים העיקר) במשאלתו של הרב המנוח, אולם יש תקופה שהמקום עוד יעשה ליישיבת-קבוע של יומם. בהזמנות זאת חובה להזכיר את המנוח הרה"ג שלמה הכהן-קוק זצ"ל, לשעבר: מרא-דארה רבא ואב"ד דדרוחות רבתא-שהיה, ראש וראשון למשתדים למען היישיבה, ויבלה"ט אחיו הרה"ג שמחה הכהן קוק שליט"א, המשמש בקדושה במקומו של אחיו-השלמה זצ"ל המשיך במסורתו, האת, כן יש לציין את פעולם של חברי המועצה הדתית ברוחות בראשות הרב שמחה ירושלמי-שליט"א, ואת החלטתם של חברי מועצת עירונם והנהלה בראשות ר' ראש העיר מרד' שמואל (כטמאנ-גנרט"ה) שהבטיחו תקציב, וכן את מסירותם של קתל' מוקרי-המנוח ובני משפטו יע"א שנתרמו לפעוליה. הרב מתן שרubi שליט"א (חתנו של הרב יוסף) במקומו הוא נבחרה) שהוא הדוגג לפעילות השופטת של הישיבה, בה למדים וברוחות הינו הדואג לפעילות השופטת של הישיבה, בתוכם בני משפחה נבחרי תלמידים, שבחרו לילון באולה של תורה, בתוכם בני משפחה של הרב המנוח, ביום תום הלימודים ובהנחתת המורה, זכריה אהרוןוי עניין רבים אחריהם הופנו אל הרב יוסף להיות רועם הרוחני, ואילו

הכנסתubo, שיכללו ההיכל, ואף הקים מקווה טהרה בבני מגוריין, גם נחלה בגופה של שדה, כרם ופרדס היו קניינו, מצא סיפוק רב על שוכת ליקים במו ידיו גם את מצות ישב הארץ. עשרה שנים עשה ר' יוסף ביגיע כפימי, יחד עם זאת היה איש התורה ולא פסוך פומיה מגירסה.

באוחלה של תורה

ר' יוסף שהגיע לאדרץ, לאחר שהיה לבר-מצותה, קיבל עליו ביתר שאת עולה של תורה, הוא המשיך להתאפק בעפר רגליהם של תלמידי חכמים, נתודע לעוסקים בתורה ובחברותא היו נועדים ארוכות ב"סקלא וטריא".

בחזרת קודש נוגה ר' יוסף בכל מה שנוצע בבית הכנסת, שבובילו היה למקדש-מעט, ר' יוסף אהב להסתופף בין כתליו בינויהם העמיך בסתריו הוחר הקדוש, התבודד עם ה"נשך הגדל", הפליג עם חנאים ואמראים בים-תלמודה, הגה בדבריהם של צדיקים וגאון תורה, ועיניו קידמו אשמרות לתיקון חוץ, לאמרית סליחות ולפרקי הימים. יש ולפניהם שהיה נסוע לשקו בתלמידו או בטרם עמד לשופר שהיה לפניו קונה הוא היה מוסיף לזכוכך נesh וגוף ומובל במקה-ירחaza (שdag להתקין בירכת מגוריין) והוא לובש בגדי לבן, כשהיה מתפלל בין עצמו היה מאריך בתפילהו ובכונת הלב, אילו שכינה כגדון.

כיהה לתלמיד חכם הוא למד גם הילכות שחיטה והוסמרק לש"ב, אינם לבן לא מלאו לעסוק בכך. הוא לא פסח על עתים לתורה, אותו קיים בגפו ושלא בגוף גם משך לאות שעורות שנים, בהן הוא עבר קשות והיה טרוד בفرنسا ובצרפת ביתו, עשה והגדיל בחדרי תורה.

במעגלי מצוות

במצאות שבין אדם למקום ובמצוות שבין אדם לחברו, מקפיד היה הרב יוסף, בכמה מהמצוות הוא השיקע אהבה ומוסרין אין קץ, לשם שמיים בלבד.

"גדולה הכנסת אורחים מקבלת פנוי שכינה", כדברי חז"ל כן נהג הרב יוסף, ביתו היה קבוע מתוך לרוחה-כלכל. עניינים השיבו בו את חסרון והשיבו נפשם וגם צידה לביהם. עוברי אורח מצאו אצל קורה ונגינה והנתנים לללו-ערבה שנותם. ואחרוני חביבים תלמידי חכמים, היה הרב נוגה לארכום וזריר כדי להשיח אתם בדרכי תורה ולהנחות מנכיסין, כל מי שהיה בא לבתו של הרב היה זוכה לקבלת פנים מאירה, ועל כלום עומד היה הרב-זוביחו לשרתם.

הוא היה מוהל נודע שהכניםו כתמי רבעות אדם מישראל בבריתו של אברם אבינו עה"ש, כדי לקיים מצוח זו היה מכתת רגלו אף לו בימי שבת וחומר והנתנים לללו-ערבה שנותם. יש ומקום הטקס היה מוגורי הרב, ואביו-הנילוד שאינו בעל יכולות כספית, היה משור ביחסות הרב עגלה רעהה בעלת שני אופנים שאליה רתום... (חמור), אך הרב יוסף לא שם ליבו לגינויו כבוד או נוחות והוא היה ישב בנוחותה בעגלה, שמח וטוב לב על המזוחה שבאה לידי. מספרים: שפעם שהה הרב בטבריה, בהיעדרו מרוחבות סרב אביו של תינוק לפנו למוח אחיה, ופנה לרופא חילוני, שגור במספריים רפואים את ערלה בנו לא ברכה וכו', כשחזר הרב יוסף ושם על אודות המקה סבר כי בו האשם, שכן ישראל נימול שלא כדיין, הוא גור על עצמו תענית, עמד ימים רבים בתפילה ולא מצא מנוח. אבי החינוך שמע על אוזות צערו של הרב יוסף, הסכים לטקס ווטאשו הרב יוסף גם הטיף דם בברית מהבן, רק לאחר מכון נחה דעתו של הרב.

מצוח רדפה מצוח וכל מצוח שנודנה לא לא חמיצנה, הוא DAG להכנסת כליה, השיא התן וכלה ושם בנסיבות, השכין שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחברו רדף צדקה ומתן בסתר, גמל הסדים טובים, תמרק בלומדי תורה ביקר חולמים וודדרם, היה את המת וניחם אבלים. חכם-לב היה-שלקה מצוח.

על כס הרבנות, ב-1974, נפטר הרב מאיר-צדוק מורה-צצ"ל, שהיה ר' דבם בשנות תש"י נפטר הרב מאיר-צדוק מורה-צצ"ל, שהיה ר' דבם של יוצאי תימן בשעריים-רוחבות. עיני כל עדת יהודי תימן ברוחות וענין רבים אחריהם הופנו אל הרב יוסף להיות רועם הרוחני, ואילו

מִקְצֵי מָמוֹנָה בַּעֲדָל לְשָׁלֵיחַ צִוּבָּר נֶבֶחָר

מאט יוסף דחווח-הלווי

לתשומת הלב ולטפל מהיר בעינויו. ומוסיף יוסף: אנו משתדלים מארך להקדיש תשומת-לב לפעולות הקשורות במפעלי-תרבות ופובלקר. לפני כשנתים בעשתה פועלות חשובה בתדרה בסוגרת המפעל "בוואיתמן", שרכינו למעלה מאלפיים איש. הרכויים שלנו שכונתו מוגבשים. נתברכנו בענור טוב עופר ולומה, ורובי קשור להסתדרות בעולות חברתיות ותרבותיות. ראוינו לציין את שכונת הפאצ'יבת. היא מאוכסלת כולה יוצאי-תימן והסתדרות היא הייחוד הדאגת לצרכי התרבויות והחברה תימן. כן הקמנו מועדון לשירות הגבורה. לאערוי, עלי לציין, שיתר המוסדות העירוניים אינם מגיעים לשם ואינם מקדשים תשומת-לב במקום ורק מועצת הפועלים היא, כאמור, הוא הגוף היחיד המגלה פעילות וירנות פוריה.

אשכול השלמות

(סוף עמוד 17)

"צ'זו והרב סעדיה שרעבי נ'ג', קויים בראשית החדש אלול תשל"ה, יום עיון בובושא: "מחותה של התשובה" בו השתתפו הרה'ג יוסף קאהה שליט'א, רבנים, אישים ציבור, תלמידים וקהל שומעים רב בני עדות שונות ממוקמות שונות בארץ ובעירם בני תימן מרחבות רבתה כולם גנשו מלאכם ובאו להסופה במקדש מעט — במקומות תורה הנה כי כן: תורה מחזרת על אסניה שלה. רחוב (ע"ש) הרב יוסף משלימים-יחיא, נקרא מנין יום השלושים לפטרתו אבות העיר וחובות נזדרו לבכד את זכרו של הרב יוסף. ובמושגים החליטו לקרוא על שמו את הרחוב שבו הוא התהילך מיום בוואו לשעריהם ועד להסתלקותם, ברחוב זה נמצא גם ביתו שבחלק منه בית הכנסת שבו בית-המדרשה.

אותל הווקע על מקום קבורתו, אמנם "אין עוזין גפשו לצדיקים". דבריהם הן זו זכרונו (בדברי רשב"ג). אולם: טעמי כבוד הנפש המרחפת שם ורצונו הבאים לבקר ולהתפלל במקומו, הביאו לבניית האותל.

מספק (פרוי עטו של ד' ישעיהו שאטמיאל יבלח"ט) עלי אכן מצבתו — אותיות תורות:

"... וּמְצֻרָה וְתוֹכָה אָפָק אָוֹתָנוּ בְּאֲסִיפָתוּ
... לֹא אִין אִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָוִיד בְּנָחָל דְּמַעַתוֹ
... סִבְבוֹ שָׂוֹק הַסּוֹפְדִים שְׁחַלְכוּ אַחֲרֵי מְטוֹתָו
... פִּי יְהָם לֹא פְּסָק מְלָסְפָּר בְּמַעַלְתוֹ וְגַדְלוֹתוֹ
... מְגַנְיִתִין יִצְאָו לֹא בְּקַהֲלוֹת עָמוֹ וְעַדְתוֹ
... שְׁקָד בְּכָל עַת עֲשָׂה רְצֹן קָנוּ וְמַצְתוֹ
... וּרְבָבוֹת מְרוּעָוָה שְׁלָא אָאָה הַכְּנִיס בְּבָרִתוֹ
... לְכָל הַסּוֹבֵר פְּנִים לְכָן האוֹינוֹ לְאִמְרָתוֹ
... מְתַק שְׁפַתְיוֹ קִרְבָּה לְבָבֵית לְרָם בְּמַעֲונָתוֹ
... וּמְוֹלֵד הַגָּהָה בְּתוֹרָה לֹא פְּסָק מְמַשְׁנָתוֹ
... חַסְד וְצִדְקָה הַיְמָה דְּרַכְוּ לְכָל בְּאֵי בַּיִתּוֹ
... וּשְׁבָ שְׁמִים יִסְתְּהִרְרוּ בְּצַל כְּנָפֵי יְפָעָתוֹ
... אַל גַּן עֲדָנוֹ יִבְיאָהוּ שֵׁם תְּהִיא מְגַוְתָּנוֹ
... וּלְמַתְאֲבָלִים עַלְיוֹ יִשְׁקָה כָּס תְּהִוָּמִי... וְיִשְׁלָמָן נִיחָוִם לְמַשְׁחָתוֹ וְיִתְמַמְּיִי...
... יִשְׁמַים עַיְנוּ עַלְהָם, כְּרוּעָה עַדְרוֹ יְרֻעָה... יִאַיר מַדָּר-הַלְּלִי
... חַנוּבָה תְּשִׁלְהָה... שְׁעָרִים-רוֹחֲבוֹת

יוסף אשר, יליד ישראל, בן ליוצאי-תימן, שהוריו עלו ארצתם בשנת תרצ"ב (1932), מוצא משפחתו מהעיירה גבליה אשר באיז'-תימן. עליהם הייתה דרך עדן לפורת סעד, מצרים, ושם באניה קטנה לאיזן. גבר יוסף נולד בשנת תרצ"ד (1934). הוא למד בנחלאל בבית ספר עממי, מכאן עבר לתיכון ערבי, ובהגיא לגיל יוצאי-צאבָה התגיס ושרת בחטיבת קרבי "גביעתי". בתום תקופה שרות החובה נגמר לשירות קבע והגיע לדרגת רב-סרן. הוא היה מעורב במרביה מפעליות ומחלמות הכפריים. והשתף בשלש מלחות — קdash, ששת הימים ומלחמות מפא"י. באחד הקרבנות נצע ברגלא אל-יאס בשלום מפצעיו, הוא השחרר מצבא-הקבע ב-1959 ומיד השתלב בעובודה במפלגת מפא"י. לאחר תקופה קצרה במרoco עבר לעובודה בענור איזור חדרה, והשתלב בМОעצת הפעולים, איש המהلكה המקצועית. עבד ארבע שנים והועלה לדרגת מפקח מחוזי של סניף החטיבת המקצועית, באיזור שבין תל-אביב וחיפה. בכל אותה תקופה הלכה וגרה פעילותו המפלגית בסניף חדרה. ב-1965 נבחר לחבר מועצת העירייה מטעם מפלגתו, ב-1970 נבחר למזכיר מועצת פועלי חדרה. נסעה הנטיבות שהביאו לתפקידו לתפקיד זה. הן מעניות למדג' מספר אשר:

"כאשר התפטר מועציר מועצת הפעולים, הקודם פנו אליו אנשי סניף המפלגה - במקומות והצעדים לאות התפקיד. תחילת הסטי: היו לי לבטים וחשות, חדשניים שהשתתפתי את תשובתי, עד אשר לבנתי לעצמי את דרכិ והחלתי לקבל את התפקיד. נבחרתי פה-אהה, על דעת כל החברים. דבר זה נסך, חום בלביו והעניק לי עודד רב. הרגשתי היה: שמאחוריו עומד רוב צבור הפעולים.

תקופת כהונתי הראשונה הייתה קשה, אך מלאת ענן. עבדתי קשה, כי רציתי בכלنبي שלא לאכזב את החברים שהאמינו בי וסמכו עלי". ממשיך יוסף אשר: "ازרך הימי לייצב באיזור כהונתי את יחס העבודה וקדום הנגיעה. משך כהונה זו הצלחנו חבר ואני להעמיק את הקשר האחראתי והנפשי בינוינו ובין החברים מן השורה. באתי ברגע ישר עם כל פועל ופועל. השתדלתי לאכזר אותו ואת עיתויו ולעוזר במדרשת יכלתי. הגענו לכל שכונת הרחובנו ופתחנו את מוסדות ההסתדרות במקום. קבענו לעצמנו תחזמי פועלה לא מעתים, כגון: מעונות ילדים, מוסדות חינוך וונגיט, המאכלסים ילדים בכל איזורי העיר חדרה; הקמנו מועדוני-גנער חדשניים, בתמי מרבות ותकני-ספורט, מועצת הפעולים הקימה מחלקה מיחודה לטיסוף ארכិ דת. היא משרת את הפעולים הדתיים בהעניקה להם שירותים בכל תחומי החיים הדתיים, בראש מחלקה-מיוחדת ומענית זו עמד מר ינון בעדاني".

בבחירות האחירות לモעצת הפעולים קיבל מר יוסף אשטר רוב מוחלט. דבר זה העניק לו הרגשת רוחה ויציבות ואפשר לו לנחל את המועצה בצוותה התקינה ונדרצת לטובות צבור הפעולים ולשיפור תנאי חייהם. הוא מטעים: "לי נראה שהרוב שקבלנו מלמד על הערכה לפעלותנו".

היה מעין לתת תמונה של הגוף העובד בМОעצת הפעולים חדרה, מספר העובדים במסורות: מלאות: הו"א, 26, יוצאי-תימן 3; עדות המורה 9; אנשי האגודה המקצועית 6 (מהם 4 מדינות המזרח); ארגון אמהות עובדות 1. מה שנינתן כאן לציין בטיפוק שהיחסים בין החברים מן העדות השונות הוא טוב ולובי למדיני.

בחדחה יש רכزو רציני למדרי של יוצאי-תימן שלביאו אשותם מגיע לחמשת אלפיים נפש. הקשרים של יוצאי-תימן שמספרם עם כל השכונות הדוקים הם אורזופים פעילות ועשיה. בתחום הזה אין חשיבות לモזבא העדרתי של סתם חבר מן השורה. כל חבר שפונה לモעצת זוכה

פרידה

בישוף לילדים. מדרך חינוך וטיפולו המסור בגודלם, בלמודיהם ובהתנהגותם. בכל התנאים והנסיבות ידעת תמיד לומר את המלה בכוננה ומשמעותה, ללקט מוסר למסביר, לשכנע, לתempt ותפל בעשה ללא גערה, ללא גזיפה ולא צינקה אלא מתוך מתחן ובקשוף מרגע. כל המדות הטובות והתקינות החביבות שנגבעו בילדינו אלה באו להם ממך ומשלך ואט תפkor ותרש.

יושב אני בעת בדור ומתהדר הרטויים נוגדים ומשוחרים לעצמי את נטיב-חיינו המשפחתי, שהיה מלא חתמים וקשיים. את ההלכת אחותי בדור הזה, ללא תלנות ושוריות, באמץ לב ובכבלנות שתה נדרה לי לפעם, כי היא בלתי מוגבלת אצלה. עברת אמי לדרך קשה, ימים קשים ושבועות חמורות ובימים שאני אעדך אומך עודך אומי, וכשנרטפתני לפעילות אכזרית, קיתת אט לי לעזיר ולמקור עוד ועצמה.

יושב אני ומתרהר בכל אוטם אנשי שנתקנו לעצמי ולשרוטי:

סטודנטים וסטודנטיות שבקשו מילוגם לימודיהם; נערם ונערות

בזקנים שבקשו מבני עורה לפטרון בעיתיהם. כל אלה היו באים

ושפנו אלינו בבקשת עזא לתסדרת למועדיהם. כל אלה היו באים

ואת Kaplitz אוטם בסבר פנים יפות, במואר-קינן. בלבם טם וברנש

חפצאות ישbeta את אקס שעת על גבי שעת. עוזרת אוטם וסעדת אוטם

ודברת על לבם.

מתהדר אני בצער וביגון קוור על האשר שחלק, על הונן

שבו קייני יכול לבנות במחצץ ולא עשות אום עקב הטריות

שגורלי קלעני לתוקם. בעת אני לבה, בדור וחולש, תולה ומתחבט:

כח אעשרה בלעדיך, ואיך אמלא את החלק שאריך שאני קש בתוכי

עקב מותך?

קשה לי להשלים, כי איןנו עוד בחיטים. קשת לי שבעתים

לפוג את פתקלה חזאת הקשה עד לאין שעה, אבל זאת היא

עיך, בתיה, ואין מנוס אלא להשלים עמה.

נוחי בשלום על משגבך

ומתנא נפשך ארויה בצוור החיטים!

אישך אוּתְבָבָק לאי — יוסף דחויה-הלו!

על מצבת קברותה חרוטות מלות שיר אלו:

בלמעת עין ובכיד' לב

אני נצ'ב על תל-הכאב

תמול זרחה מולי עיניך

היום אביט והנה אינך

לידת-לב לי דית

רעות-נפש נוט בית

הנה אני והנה אתה

כל כך קרובתך וכלה רתקתך.

א ישך

לחבר יוסף דחויה-הלו
שרויים אנו בצער. עלמות רעליך בבת י-ה... ו'

שנלקחה בטרם עת

בית ברית יוצאי תימן דר בן חור ימינו י"ר

במתי דחויה-הלו זיל
לבית חירר

עומד אני על קברך, בתייה,
אתות-יכלה, ומרת מרחורים
נוגים, עצוב אני על מותך, בתייה,
רע לי בלאדייך, ואני יודע שאט
מאמינה לי וגודה לי ועל גורלי.
אולם לא על עצמי אני גאנצ'ב,
כי יש ולפעמים אדים עצב על
מוחו יקירנו מוחך חמליה עצמית,
שכהנה שחשורה לו מתבש האותבה
חצחה, אבל אני, לדאבור לבוי תרי
לא זיכתי לבנות הרבה במחטף
ולהשפטען בחברתך הנישמת
למן חיים וזרות צבוריים
שהעטטי על עצמי שללו מני
ומפק את מעת קאשר היה.

אני עצוב ויגון כבד רוקץ על לבבי, כי לא מלאו ימי, כי
מוחך לא היה בעתו, ואני האמנתי לתמי כי נגיד בינדר עד זקנה
ושיבת. המות הוא אמן הילך מן הארץ, מן חיים עצם. ולמעשה
הוא פיס החיטים. אבל המות נסבל רק פאשר הוא בא בעתו ובונגו.
נקטפה לא עת, ריזמי בטרם פקניצי בנים לחאה, בטרם חמי
לחפוק ננד או נקחת ולא חנעת לחזי ימיה, הפרדה מן סטים
בגיל לממד וו' שנים הוא מקומם, גורה משועת.

ולא לחם אמור חיל, כי מי שמתה עליו ראשונה
אפילו מזבח מורייד עלי דמעות ולקה קרא אבג' מזבח? כי אבג'י
המנובט מזבלות לדמי קרבנות, ומן אבג'ים "הקשוחות", בביבול,
אפלו הין נשברות ומתקלאות חמליה וטילות דמעות על אבון
אשר נערם. ואכן מה נאנני דבריהם של חיל, פאשר אמרו כי
איין אשא מטה אליא לבעליה". זאת הש אני בצעמי ובכשרי ואידע
אני כי תחשות אלה על מות וברידות הנם וישארו הילך מגשכתי
ומעצימות. מחשושת העדרך תלוני חמיד מרי יום וממי ליל —
בעת זאומי את ביך אשר זילך לי, בראותי בז'יג שפֿשַׁטְה
בספרים שקראת, בלברים שפֿטַבְתָּה, ובציורים שצ'רְטַה. אכן כמה
גדולים ונוראים דברי חיל, איין אשא מטה אלא לבעליה".

בצהרי يوم סקיין נטיר הולבו אונד אט ביטעומן, הוטבל
בחוך נוף ירוק איז'אטם בלבד מרתקיב השרון. את נחת בעת באל
אלילות גודלים, עצי ארן תמירים ואלנים. ענפים ופרחים וכחמת
בחיה של' קירטה אהבת איז'ות נדשאים ופרחים ופרחים וכחמת
עליהם. וצירתם אומם. וכשנערם חעפר על פני קברך הרענון והוחו
עלינו גני הפרחים, אשר אהבת — עמדתי מרעד ותשוש, כי הרגשטי
ריכנות נוראה, קדריות מפכיאה ואפלת גודלה בנטש. רק אז
הביבוני מה רב בקוקם שאט תפחת בהונתי ומה עצום החיל מליק
שנוטר בהעדר מותך חמי הנה עוכרים על פני ידידים ואהובים
נאומים. מביעים לי מנוחם, משתתפים באבל ומבינים את גול
אבדתי ואסוני. כי את בטה שלי תפיקה היה על כל מפיריה.
עדנית נפש, חנעה וירוקות ליל אראם.

אכן, בתיה, הי לך סגולות אונש טובות ונחרות. מבנות ליתת
חיל מישותך! על כל דבר פוטו שענן לך אמרת אמת פנימית וישראל
שלך לא נאמרה מהוו שברת-לשון אלא חוויך אמת פנימית וישראל
ארונו בטבעים קה.

ישורך ותס לברך וידינוך נפוץ ואצלות נפוץ נברו בשיחך וביחסיך
עם השכנות, בקהל פניהם של אורחים — קראים ולא קראים —
וב氕יך הטעונית הנפלאה לילדייך. בשארות לאוורחים הכאים
לביך "ברוכים לבאים" חשתי בעיליל שעאן זו ברכה גלי לאאת
יד-חחותה מגמות, אלא ברקה אמתה הנבעת מעמק כלב תנאמרת
בעין תוכה ובגש דוזלה. לא היה כן לאשרי ולהתפעליות מתחנית

בזאת את מולדת"

מאת שושנה מסעוז

שלום בן-ישי

.. אדם מישראל מתעורר בו דוח פנימי לכתוב שירים, לבטא עצמו באמצעותם, וועל מהברת וותוב אותו הדברים, החומם בתוך נפשו: הטרויים צפיטים וועלם אל ראשם מאלהם, המלים מוחזרות נפרשות לגנד עיניו על הניר, הוא כותב וכותבת ומשים את מלאותנו ומושאר את השברת מגירה, הוא מפרק פה ושם בכתביו עת מקומיים שונים והוא עושה אך ורק בשמקשים זאת ממנה.

"הענין — הוא העונש לעצים", כך הגיבו האצלים של המאה ה-19, נגד הרפורמות. כך בערך משתחם מדברי מר צדוק, שכותב כי לא ריכינו את מאצינו את יכלתו ואת ישותו כולה. עדמת האצלים הנ"ל היא זדונית, ומטרה להנץח את המצב. לווכתם של אשכנזים רבים ייאמר כי החתרה לאמת המדעת הביאה אותם להכות על חטא ולומר: «אכן, במצב הנוכחי, הפער מוגנת, וילך ויגדל». בכך, הנם יהודים כשרים, יותר מכוחם הרשيمة המתחסدة. מזאת לוכון להתייחס בארכיות לנושא של רכישת ההשכלה, הואיל וסכנה רבה יש שמחזק בדעה כוונן זו של מר צדוק, בנושא האפליה עד היום התחלקנו לשני מחנות: רוב דומים אשר מבילג מתחעלם, ומשתדל לא להפגע, ומרקזה לטוב או לנס; מיעוט של מתי מספר, הקורא לאפליה בשמה, והנה קמו לנו מקטרגים מתחנו. בראשית מר צדוק: יש בה עניין הבודות כביבול, למתרחש ברובדי הציבור האשכנזי בארץ, מצד המורחים. הנני מציע כי ישמר מר צדוק את הבורות לעצמו. אנחנו לא רק שאנו יודעים את ההבדלים בין מפלגות הפועלים, ואת ההבדלים בין כיתות החסידות, אנחנו גם יודעים שבקרב האשכנזים יש דרגות של ייחסין וויהרת, בין לבין עצם: פולני מפלגה גאליציאנה, רוסי מפלגה פולני, גרמני מפלגה את כולם ובולם מפלגים את הרומני. ידועה תופעה בפסיכולוגיה, שבעל רגש נחיתות, שיש של תקופה והתקופה, יותר מאשר יחס של הערכה אמיתית, כלפי המנתה, וחיסו אל מי שמנחת אותו אינו קונקרטי, על כן אין מוסgal להבחין בפרטים אצל המנתה, ובעיקר בעלות מעינו. חולשתינו האנושות של המנתה. וכך בדרך כלל מציגית בעינו של הנחות, דמותו של מי שמעליו, כמקרה אחד, לא דופף, פחואם נתגלה לו, למר צדוק, שוג אצל המשלימים יש דיפרנציאציה. חן חן על התגלית, תופעה דומה, שמקורה גם כן ברגש נחיתות, קשורה בהערכתנו של מר צדוק את שאלת התארגנות הנפל לאגודות חברתיות שונות בקרב התימנים. גם כאן, תופעה חברתיות בריאה ניגלית, לו כחולשה בהיסטוריה ידוע כי כל רעיון אידיאולוגי וכל קבוצה רעיונית, הוקמו על יסודותיהם של עשרות ניסיונות קיוקוניים, ועל גופותיהם של קרבותנות רבים. וזה התהליך ההפוך של ניסוי וטעיה, שאין מנוס ממנה. בשלבי המאה ה-19 ברוסיה הצארית, היו ארגונים לעשרות, וכל נסיך היה מר יותר מקודמו במספר קרבותנותו. ככל הדת מטרת געליה אחת: להשתחרר משולטן הערים. בשנות העשרים בגרמניה, כמו ארגונים לעשרות, ונפלו בטרם ביצעו מעשה. אולם למר צדוק, מספיק שהמתארגנים הם תימנים, כדי שאגדותיהם יתתקלו בזלזול מצדך.

בעל הרשيمة חטא פעמים אחדות לאמת, אולם חטאו הגדל הוא שהאשימים אותו ביורה, ואט אחדים מatanו דראה כמיותים. חט וחיללה, הכנעה ושלות הרוח ציינו את המורחים ואת התימנים, אם לטוב אם לרע. הלואי והיתה בנו יורה, או כי חשו עצמנו מוחשים, ואפיילו כלפי אחינו. אין רע לדיפרנציאציה בתוך העדה, אילו היתה — הין מהאגנו הפטנטציאליים נישאים על כפים, כך היו למדים כי גם לנו מנהיגים, ולא בשםים היא אין תעוזת עניות מעציבה יותר לצבור המונה מעל 55 מאובטסית המדינה, אשר ביום הבהיר לא השכיל להכני לכנסת אפיילו נציג עתידי אחד. אהינו עברו שיטפת מות, והווים אינם ממאיימים כי מתוכם עשויים לאמוח מנהיגים: מיר צדוק, בנימת הזולו שבת את דבריו, פוטל כל מה שעשינו, והנו תולדה של אותה שיטפה מות ששתפה בנו המהינות האשכנזית. הנני צופה אל יום אחד בעתיד (אין אלה תעוזי שוא) אשר בו תונגע מדינת-ישראל בידי ציבור מורי רענן, גאה, יפה, כן, שווה, מוכשר. באותו יום תהיה המהינות המורחת מסוגלת לשפט אחים מובנת עם שכנו; לניהול מדיניות חזק מקצועית עם ארצות העולם; לפיתוח נשק הסברה בסדר גודל שונה מזו של היום, שבו ההסתברות בוגגת באטימות ובטමון בל-יאמאנו, או ישייפו לאחורה, ויהיה ברור כי מבחינה היסטורית, חבורות "אפיקים" תעמדונה כחלוצות בטילת הדור לשינויו, והרהורים מעין אלה שקראנו בראשימה, הנ"ל, יישכו.

לאדם מישראל זה יש עבר ויש חוויות חיים, המבוקשות ביטויו האדם הזה מתגלבל בכל מיין גלגולים שונים ומשונים, אפשר לומר אףלו מונרים. אדם זה גדול בשעריות, למד בבית ספר, וגם אצל המארי, שהחנוך ילדי תיננים ללמידה נספח מסורת יהויזדיאן. מכאן הוא עובד לקיבוץ גנגו, שם הוא מעשיר את חייו החקלאי ומתגלל ליחסות הפלמ"ח. משורות הפלמ"ח הוא מהתהפלג למחתרת האצ"ל, מכאן הוא עובר לשורות צה"ל. מתחפה בקרבות רבים וחוויות שונות, ובспособ של דבר הוא משתלב באחת המפלגות הגדולות והופך למנחל לשכת עבודה מקומית. זה עבודה פרואית, יבשה, ועל כל פנים בלתי פיטית לחלווי הלוויין.

האדם הזה הוא בדיק שולם בקיישי והוא הוציא ספר צנוע בדמותו, הכול צורר שירים בעלי חכמים שונים, כוורת הספר "כוב את מולדת", כוורת זו אינה צריכה להבהירנו ב��ורת ציונית" מתתקתקת. המשורר איש רחובות והוא נחמן בהזאת ספרו ע"ז עיריות רחובות, אבל לא במידה מספקת עד כדי להוציא את הספר ב尼克וד, ודבר זה פוגם באראש החיצונית של הספר.

הספר פותח בשיר המקדים לאלה הנופלים על מזבח המולדת: "לאותם היקרים אשר ארשוו בדם לאותם הגודלים בנובל עלומים בטרם מלאת יומם".

והוא חותם את שיר הקדשה בהכנות דמות עצמו, כי הוא היה עמי ורע לאותם שנפלו. וכך הוא חותם את הקדשה: הקדשתי כמה מילים מעתות בהרגשת שכוחתי מעת במחיצות לחיות.

הוא מעלה זכרונות על יידידים ותיקים, שאיתם משך בעול החיים שניים. את חוכרנות הalfa הוא מעלה בשיר בפיו — "בני דורוי". אותו יידידים ונגן, שעדותיהם הכסיפון, לא רבים נותרו מהם: "הלבינו כספו רובם, מעתים שנחורו מכולם, אפשר בקהלות לספרם".

אבל אין פירוש הדבר שאין בשיר בקורס כתפיו דורי, אויל יותר הראייה הביקורתית של בני-ישי יש לה אופי מעודן למד, אויל יותר מדי, הוא רק מרפרף בגישתו הביקורתית. בקורס זו מהולה בהמורך עד שקשה ללחפש אותו.

הנה שיר על בחור ישיבה שקלקל מודתו: אביו שוכן עפר שמועה מתחלה בעיר שותה יין ונגב בחור מסר נשמהו ועבר מטהפהך זה המכבר מספסל הישיבה צמה בכל אבריו וברמה היה היה צדיק ישך רק מעט פול ידוע, שם דבר עבר עולם, חבלי קץ מולל ברגלו כהן המשיח ידיו

זה שיר חמוד, חמץתי, פקיי וללא צנויות שתמיד נצמת לשירים מעין אלו. בכל שיר הספר משתקפים בנאננות מפליה כל גלגולין במשך שנות חייו. באחד השירים הוא מתבטה בחരיפות נגד אנשי השדרה והשלטן, אלה שהשלטן הופך אותם לחיות דורסניות: המתנסאים אל גביהם / פורשי מכמורה לקטנים / בידכם שלטו לחתackets / ברגל גואה רמסתם / כל הנקרה בדרככם / גם גולחן וחמסתם.

המשורר נהוג לעיתים קרובות לכתוב טורים קצניים בחרוזים רצופים. דבר זה מעניק לשיר מקצב מודדר וערבי. וטובי שהמחברה יאמץ לעצמו דרך כתיבה זו, כי היא הולמת את אופי מחשבתו.

האשיה בפה...

מאת ציון קאפה

אורונית נכברית.

דאשית, אני מקווה כי מפרטים אתה מאמרי ביקורת חרייפים. הביקורת בונה היא כבונת, ומקה אני כי חוויל לכולנו.

ובכן הנאן הינו סטודנט למשפטים באוניברסיטה "בר אילן", תימני, גזען, קורא את בטאנוכם בקביעות על אף שאינו מני, ומתמלא עם ובעס

בכל פעם שהוא קורא את "אפיקים". מוזע?

רבותי, אתה אמרת לשאת את הדגל "להתיה רוחנית וחברתית, להגנת זכויות ולטיגו גלויות". לדעתך, ראי בטאנוכם שישמש במאחנה לחתחה רוחנית ולהגנת זכויות וסוס ברוך נאלל, בלבד. אך "תתיה חברתית"? קשה להמר שאחמים מלאים אחר המלים האלה. או שאינכם עושים דבר או שאחמים עושים זאת בקינה מידה כה מגוחך וככה ועוד עד שאיננו יודעים דבר על כל מעת

זעקות וצעקות שאחמים כה אומנים עליהם, איש אין רואה מעשה של ממש.

במאמר המערכתי האחרון (גליון תשרי תש"ה) אני קורא שאחמים בראגה אחרי מאבקו של "אתני" צרלי ביטון, אולי במקום כדי שחייריו והחררו,

בעצם על כלנו מוטלת חובה זה האם עשוינו שמיינט בשמיינט מהה שעשן "הפנתרים החורדים"? האם כל כותבי המאמרים, המצביעים על

פער ועל קיפוח, ניסו לפתח את הבעיה על ידי ארגון העזה לשם קיומה במישור הכלכלי והחברתי? מסופקין!

לדעתי, המצב חמור אך האשמה תלולה בנו ולא במינסד האשכוני, הוכחנו שאיננו רואים ליחס דציני, כיון שאנו אשפי האנתרופוגות, אשפי הסנובים

הכנמי ואמנינו הורשת כל חלקה טובה בעדה, איןנו שוגים מהערבים, כיון שאיננו מצליחים להתכלד לחטיבה אחת ביל ארגונים קיינויים למיניהם, וביל' שעשות

בתמי נסות בכל שכונה (אין עשרות נסותי תפילה!). כאשר יש סוף רוכזו רצוני של כוח איננו מסוגלים להכניס חבר לנכמת (כמו במפעלים!).

שהציגים ללחמו איש ברעה עד הרמה ובבלבד שייש מהם לא ייבחר. לרוע מולנו, או אולי למולנו, אנו חסרי חותם שידרה פוליטי, ככלומר אנו שלא כאשכנים,

אינו מסוגלים להנלה מאבוק בהתקופה, ובעקשנות ועם כוח — סכילות רב. אנשים

שאינם מסוגלים לעשות זאת, אינם רואים למשרות פוליטיות רמות, כי אם יכרעו מהר מאד תחת העומס והלחץ הכרוך במשרות אלה.

שלו לדוגמא את האירוגון המכונה ב"ית". אני קורא שבין ראיינו ננים

אנשים נכבדים מאר הד"ר בן חור ימני ועד גלוסקא וועוד. האדונים הביל'

אמרו לארגן מונעה רחבה ועומתית שתתכלול את יוצאי תיכון בארץ, אבל הדיעות רעיון נכבד ויפה! אך כיצד הם עושים?

דר' ימני כפי שהם מופיעים בבטאנוכם האחרון בקשר למעצרו של משה גמילי מרשל'ג, "תנועת ב"ית", הכוונה על עצמה ככתובת מרכזית בעבור בני העדה...

ובני העדה מудיפים לפנות לכתובת ב"ית", עד כאן דבריו של ההיי ימני

בכתבם וכleshונם. לא זו הדריך, אך נ cedar לארגון אנשים, האנשים אינם ציריכים

לפנות אלך, אלא, אתה אליהם, רואי שתלמוד מהאחים האשכוניים כיצד מארגנים

הנעוה בעלת החיים רחבה ועוממת. תנועת "לשוני", בראשות פרופסור אמן רוביינשטיין, עשויה בשונה אחת מה שלא עשוינו ב-27 שנים. הם עשו את משוטם

שנו עבורה יום וומיית מואצת, אפורות, והם נכנו לבן. יום יום הם מוציאים

במקומות שונים בארץ וארגוני מנגפים גם באגדות וחת סניפיים. אך אוחץ ד' ימני

אינו רואים. לא רק בך מדבר, מדבר בכם שלם נשיא (זה לא תוארו יומני מדי?) אומנם עושים

מאזן להרחבת את המספרות הקיימות. רבוותי, רק כאשר הויפוי בכל המקומות

וחמשו את כל המאנזים, רק אז תהיה לנו זכות לצעוק, אוחזנו יהוי צפון

אפריקה זוכרים למשם לנו דוגמא במשיעים ובמפעליים: תנועת "עוזה", קרנות למילוט לטוטונים, נס יוצאי צפון אפריקה, שבן השתחף הראש

הממשלה וועוד.

וביום, הדברים כوابים על שלא עשו כל מאמן כדי להתארגן ולהתכלד,

האנטיגוניזם התימני מסתתרת ואינה פעילה ובתוור שננו אינה דאיתיה

להתאזר זה האתגר העומד לפניינו קשה במילויו משום שננו עדה בעלת

מנטליות שפופה מאה, חסרת יומרות ונוכח להתפלג. האיכים סכורים, שכננו

במצב שכל שני וחמשי-קמים לנו שעדרות גואלים, הנלחמים איש ברעה במקומם

להתאחד להפנות את מרדם למטרת משחתה. איננו רוצה במנחים מסוימים של

שלום מנצחיה, ד' ימני ואorgan איז'ת. רבוותי, אם איןכם מסוגלים לעשות

למען העדה אנו רדו מבהמתה. אל רואה עדות שוטים מגותכת היודעך רק

לצעוק ולבקר. קודם כל, לבדו ואתחו את אחיכם, ורק אחר כך שא עיניכם מלעלת.

יזיidi הרכבת.

האנק סבור שתוכנן מתחפר לדלת פתוחה? אתה משמעו ב-זעקות וצעקות?

מהדר ובוחס מעש מאין-זאת, ואתה הושב שבכך יוצאה ידי חותמת. אם אכן אתה

לא רק דורך ומבקך אלא גם נאה מקים — הצעירך לאorgan ב"ית", לאפיקים;

ותעניך מכילתק המחשבת והארגון למען-הטירה הנכספת — ארגון העדה

ולכוד הרכחות, כאמור. ח'יל': קריינא דאגירתא איהו ליהו פרונקה, וברור

אומר וועשה.

מי אתה הסטודנט המזרחי?

(סוף עמוד 8)

ניתהו הנגנים מוארה, שלא היו הבדלים בין יוצאי הארץ השנות ברמת שאיפתיהם. לעומת זאת, נמצאו הבדלים בינםם באיכות התגלולים מהעברית ובאמביציות. שכן, נמצא:

ויצו המזרחי נוטים להציג תגלולים של קידום וכסף יותר מאשר עמיה הדרומיים והמערביים, המזינים ייחודה אינם גדולים, אמן, אמן, אך הם מובהקים מהתבינה סטטיסטית, ככלומר: אם יש הבדלים בין ציפיות התגלולים של שתי הקבוצות, הרי שיווצאי המזרחה הם הנותרים יותר מאשר יוצאי המערב לכיוון המודרניזציה — הישגי ופחות מהם לכיוון המסורת:

הסטודנטים יוצאי המזרחה מוכנים להשקייע זון ומאמץ בカリירה שלהם יותר מאשר יוצאי המערב. הם משבטים איפוא את הרוח ההישגית "מודרנית" יותר מאשר יוצאי המזרחה יוצאי התרבותות "המודרניות" יותר.

... .

נכונות זו של השקעה מצד יוצאי המזרחה נועצה בחשש שמא החבורה תעמיד בפניהם מכים. שכן, התברר שיוצאי המזרחה הששו מפני חסימת מוביליות יותר מאשר יוצאי המערב כאשר מדובר בדבר ביחסות המוביליות של בני קבוצתם. כן התברר, שהסטודנטים יוצאי המזרחה אשר הששו מפני חסימת המוביליות של בני קבוצתם הם אמבייציוזים יותר מאשר אלה אשר לא הצביעו על חשש כזה. כמובן, שאצל יוצאי המזרחה אכן עשוו החשש מכך על השקייע עלה. כמובן, יוצאי המזרחה יוצאי המערב יושבם כדי להציג גם בהמשך דרכם, בשעה שיוצאי המערב יודעים מהנוטין, כי המאמץ שהייה עליהם להשקייע למען ההצלחה לא יהיה גדול באוטה מידה — ככלומר: יוצאי המזרחה סבירים, כי עליהם להשקייע מאמץ יוצאי המזרחה יותר מאשר יוצאי המערב כדי להציג מראה לאוותם החישגים. אולי כדי להציג על מה שחקק מהם רואה כחסימה אפשרויות הקידום של בני עוזם. . . . .

הטיסים:

1 — הסטודנטים יוצאי המזרחה נמצאו "מודרניים" פחות מיפו-המערבות בזוקת למסגרת המדעית אקדמית, אך "מודרנים" יותר מהם מבחינה פעלתנותם ו מבחינת הדגש שהם שמים על ההישגים. 2 — עריכיהם ודימוייהם של הסטודנטים יוצאי המזרחה הם מן המודרנית, לפחות מבחןה זו.

* * * * *

ברכת מזל טוב לבבית
לשולם ובתיה שרעבי
להולדת הבית זהוורית נ"י
ליוסף ואילנה קרואני
להולדת הבית יהודית נ"י
מאחלים

שלום ובתיה קרואני יוסף קרואני ורעיתו
ישראל חממי ורעיתו שמואן עובדיה ורעיתו יהודה ערוסי ורעיתו

* * * * *

לעוזרא תירטם

חוליאל — חורה

תנומומים

על מות אביך ז"ל

לא חוסיפ לדאבה עוד

אפיקים

קימוצים במוסדות ההסתדרות

הוועדה המרכזית של ההסתדרות החליטה על הנג거ת מערכת מתן חיסכון, הקפהות וקיצוצים במוסדות ההסתדרות, כמתחייב ממרכזי השעה. להלן טיפי תכנית החיסכון, המבוססת על הצעות מחלקות הארגון לחיסכון וצנע במועצות הפועלים: לא יעלה משך שלושה חודשים רכבי עקב העלאה מחיר הדלק.

יעשה לבטלן הרכב הצמוד בכל מועצות הפועלים ופעולה דומה תיעשה במוסדות הארגונים של ההסתדרות.

לא תאשר החלפת מכוניות או מטען הלוואות לכיבשת מכוניות חדשות במוסדות הארגונים של ההסתדרות. לא יעלה בעקבות התתיירות תלולם עבור אש"ל. תוקף הקפאה לשולש חדשנים.

יצומצמו הוצאות האירות והכיבודים במוסדות ההסתדרות. יוקפאו לשולש חדשנים, הפרטומים השוניים. הוועדה המרכזית פונה להסתדרויות הארצית והאגודים המקצועיים לנקט בצעד דומה או לוגמצם היקף הפרטומים.

יבחו כהזהם בעוד-הפועל, במועצות הפועלים ובמוסדות הארגונים. עד לסיום הבדיקה תוקפה מצבת כה האדם במוסדות אלה: הרשות לכח אדם ומינהל בהסתדרות תפעל ליצירת מאגר לאדם, לצורך ויסות נייד עובדים ממוסד למוסד. (ד"ה)

השירת העממית התימנית

שירת הנשים

מאת: גסים בנימין גמליאל, עורך "אפיקים" ומחבר הספר "תימן ומוחנה גאולה". אסופה של השירה התימנית שבע"פ: שירי אהבה ושבועים מכאן ושירי גגון, פרידה ונדוד מכאן. שירי דודים ושמחה נוראים, קנט נשים ואהבת ילדים. שירי חתונה ושירי עליות וכיסופי נאלה.

מכלול חיי האשא: עבודה קשה, אהבה פשוטה וטבפית, מורה נשואן בתולים, ילדים, נשים צרות ועוד.

בכל חרוו יצוקים חן ותווכן ונשמה! אוצר בלום של ידיעות, מנהגין, נימוסים, הווי ואורה חיים בboveת נאמנה של ארץ עם השוראים עד היום בעידן תגן"ך. מקור ראשוןינו יחיד במיןנו להכרת ה"אני" של האשא התימנית תוכר-רצו כ-700 שירים, מקור ותרגם, המחוקקים לשישה מדורים: שירי אהבה, שירי חתונה ושירי עלייה. גולות אליו מבוא כליל רחבי-ירעה, מבאות-רמשנה לכל נושא וענין, פרושים, ופרטים מתולדות חיינו של המשוררת המסרניות.

להשיג אצל המחבר, רملת, רחוב הדר 13, טלפון 961474. במערכת "אפיקים" — רמת-אביב, קרני 21 תל-אביב בירושלים אצל יוסף טובי רח' פלי"ם 35. בסיס צינה אצל יוסף אהרון שלמה רח' נחמה 8. נורתה כמות מועטה

כל הקודם זוכה!

גיוס תלמידים

צרכי הבטחון שלאחר מלחתם יום הכפרים, והמרוץ לשוקם צה"ל ולבנות כח מרתייע, הביא בעקבותיהם מספר החלטות חמורות אשר תועלתן מפוקפקת. אחת מהללו היא עובדת צירופם של תלמידי בית הספר והתיכוניים המקצועיים לסדנאות צה"ל. החל מאוקטובר השנה זו מגויסים נערים, במחוזרים בני 17 ימים כל אחד, לצורר

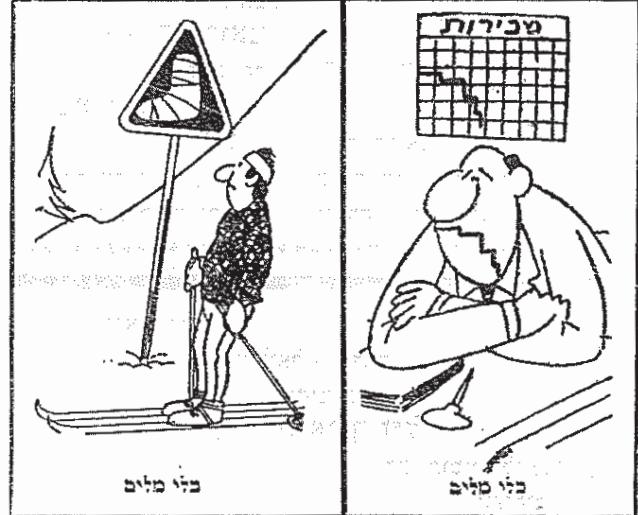
לעתה, יש להפסיק מיד פעילות זו, שכן תועלתה מוטלת בספק ונזקה לא ימד. לאחר מעקב מקרוב אחריו שני מחזורי גיוס, العليיני כי, הנערים מסתובבים בסדנאות, מנסים מעט ליעור, אידמיות שיסמור על עבדות? משמכירים הם כי תרומותם איננה הכרתית, מפגינים הם אדישות, ומפצים לתום שבעה עשר הימים,

ובאמת, הניתן לדרש מגעירים התקלות מהירה בסביבה וריה לרווח בית הספר, וניצול מקסימלי של זמן שהותם בסדנא? הנוק הנגרם לתלמידים אלה רב הוא. מדובר בימים רבים של העדרות מן הלימודים, הן בגלל עצם הגiros והן בשל הכנות לו, ובכלל, האויריה בה נמצא ביה"ס כל ימות השנה, תהא ספוגה חווית צבאות, דבר שלא יוסיף לרוכום של הנערים בחומר תלמידי השוטף.

ידוע לי על הצעה לפיה ישוקם חלק מיוחד צה"ל בסדנאות בתיכון הספר המקצועיים, הצעה זו בראיית לי מאה, כי או יימצאו הנערים תחת פיקוח המדריך או המורה (שלא כמו בסדנא הצבאית בה אין סמכות כפיתית על הנערים), וימשכו לחיות את אוירית בית-הספר תוך הרשות התעלות על תרומותם לחברת. יש לשקל בכבוד ראש הצעה זו.

ההרג במלחינים

בשנה האחרונות להונטו של מר יוסף אלמוני כשר העבודה נהגו בתאונות עבודה 80 איש. כ-85,000 נפגעים. כך מסתבר מדברי שר העבודה והגנתו מך משה ברעם. מספרים אלה לא כוללים את נפגעי "מחלות המקצוע" ה"גשחקים" ו"מתבלים". בעטים של התנאים הסביבתיים הללו-סבירים. אף לא כוללים את הנפגעים בתאונות בדרכם למקום העבודה או בשובם ממנה. ישחולקים על מספרים אלה ממש שטרם הוגדרה — תאונות עבודה באופן חד משמעי, ואולם מה לנו הגדרות? כל אדם בישראל יקר ואחת היא אם נפגע במקומות העבודה או בדרכם. דומה כי לא יחולק איש על כך שרבים מפגעי התאונות העבודה משלמים את מחיר הולול בכללי הבטיחות, והפקות הרופף מצד הגורמים הממוניים.

שושנה ג'בל ז"ל

עשה הרבה כדי להורים כספים בשכיל קרן בין ימיה".
השפעה על אנשים תלורים ולהתנדב, לknות חלונות לביה"ס, ושלחה אישים שתרמו להקמת היכל ותבה. כל הרעיון היה פרי מוחשבתת של אמו

הקרה העסוקה שבל פעולתה היהת לשם שמים. על מנת לא לקבל פרנס, היא רצתה לראות כי הכל מושלם, ואפילו שאויה היתה שוכבת על ריש דמי, היא לא פסקה מדבר לכל מי שבא לבקר אותה. משללת אותו שיתרתו ויתנדב בשכיל ביה"ס תמיד היהת בהכרה עד הרגע האחרון. אמנו שהיא והזקע מטה בנסיבותיה והלכה לעולמה כשיידיה היו ליד מטהה. חבל על אבdon ולא משתחווין, מה נצחה יגון ומונחתה בגן עדן, ההא נשמה צוראה בזרור החיים.
ילדיה: זריה, שלום, ומול גבלי.

אין מלים בפי להביע דברי כאב ולבוכת האבידה הגדולה שנתקחה מאמנה. הירעה לפרט את סוללה אישיותה וחוכנותה הטובה של האשה הדקנית אמרנו היקרה שושנה גיבטי ז"ל שהלכה לגוללה.

שושנה, בת סעדיה גיבטי ז"ל אש שמנוחה יוסף שמואל ז"ל שלחה לעולמה בגיל 67 שנה. עלתה ארץ מירון מעיר צ'אורה בשנת 1933 עם עלה ושלשת יליה שיבדלו חיים תמי"י-כל-זמן ובכל עת אף המלה שפוקה אותה, אמנו שלא השכחה לעולמיים, היא אהבה את יליה בכל לבה ובכל נפשה. היא חרותה בלבנה, את חייה ואת כוחה מתנה לשלשות יליה, עבדה עבורם למדה אותם, גילה אותם, ושהה אותם, ואף כתה לראות מהם נדים וניינים.

אמנו שושנה היקרה, ביתה מיד היה פתוח לרוחה למכרים ולקרוביים. תמיד היהת מקבלת אורחות בסבר פנים יפות, ומכבדת אותם. אמנו היהת אם רחמנית תמיד היהת לה אונן קשב לכל הפהונה אליה לעזה ולהתייעצות. היא העrica את הזולות והבינה לרווח. נישמה לכל נושא היהת עניינית. מתרה בעיות וכשהיא האצילה היהת שמחה לאין שעה. תמיד הפתה וכי קיימת תקווה לפונים אליה. ובמקרים מסוימים יגיד אליה תמיד דאגה להקמת בית הכנסת. לא מגעה מעזמה כל יומה לדאג ולגבות כספים מאנשים ומנסים למען יליה מן המות הרודף. שמה שונה לחנות. ילדה הקטנה הובירהה מן הבית ואומצה ע"י אחרים, אך גם אותה רך המות בצוות מתאנדרדים. ובכל תחנה בחיה הותירה קברי יקירה כסימני דרך מן הגולה לגואל.

הריה הצועדת על אדמות הארץ כללו מאי ימי קם לא יצא ולא גלה. לא נסגרה בבית ולא בצרוף, היא עמדה לצד גבורי המשפחה והעדת כל מסה ומעש, וכשהיה הזרך לא חיסכה להניף אלא ולסייע לצד להופע.

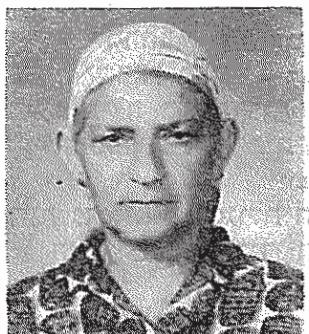
וכאשר נרך הרענן בקרוב בנייתמן להתחל בקרים ובמושבות, היהת היא האשה הראשונה עם מניינים רבים על גבעה שמהם בלב אוור ערב מוכה קדחת בעמק חפר והקימו את הכפר אלישיב.

והם התקלקמו באורו כה טוב, עד כי העורבים בני המקומות, לפחות מושנו שיטות בנייתם ובעשנותם, מושנו והוא כשר התעוור המאבק בלוב האומה, הכריטים והערבים ל捍מת מדינה עברית, היהת היאمامוני שלומי ישראאל אשר סייעו באפליה, בדורון ובמלחמה וביתה היה בית מסטור ללוחמי מחרתת מבויק שים ע"י האויב.

היא לא ידעה קרווא וכחוב, כי לא היה לה זורך בכח, שכן הספר היה נשמהה שכן מיום היולדת בחיכון ועד יום מותה היה בית נתנת בbijת ובכיתת הוריה ובידות שבת יכולת לחן ולהקל

על אן התינוקים אין מי שטOPER טעיגינו ומוניח את חקנו ותומתנו בבני הארץ וגאותה האומת. נקודה שאפיקים" שננו יצלה משך הזמן ביה"ס ביתו לדיות הדור הצעיר מה שuber עליינו בגינה ומה קרבנו גם אנו התינוקים. כדי שהמדינה זאת תקים ותפרח. היינו מושנו העוילם, מושנו הבונים, מושנו המשכילים בניהם ומן הנקאים ביוטרangan גלאות העם והוגדעת גם ביום ש槐פהה כרsuma בקבות אנשיים שעוזים יש גשם כסאות".

לא ז"ר ולא פרופסור הטיח בינו טוך טוכה לבית עולמה, נטלקה אותה ויסורם, מוסה בכסל וכאב נשי ופיו, אך מלאת אמונה בגצה וישראל וגאותם יראאל. חבל על בת נביים זו שקרות חייה מתהרים באגדתו של אויב, ואשר היהת מגור עוז ואמונה לקרוב ולרחוק.

שרה (ננה) בת מיר וכיהה האט שרubi ז"ל, נולדה לפני כשבעים שנה היה ובעל יבל"א, יותר טוב משעמד בכך אויב, ככל שאכזר היה הגורל בן גורה אמונה בגצה ישראל ובצקתו, ולפנוי כשנה אירעה לה האות עבודה (ברדסה), והמוות כרסם בה בעיניים שנה שלמה עד מותה, ושם טרונית לא הטיחה כלפי שמייא ואפק סירבה כי יקטעו רגלי, בהאמינה כי רצון הבורא נכה, ואין מפיזו תחבולות עד מותה בדקמה ואומנותה.

חבל על בתה תורה, נזר רבנים, הליצה שקדשה את ארכ' ישראל בדמה ובוועת ובזעם בנייה. חבל על הרוח העווה שנשנה מלכה לננה ותחדל לסת בעזיו הארץ. אך אשרה שבאה באמונה, היהת באמונה ונסתלקה באמונה צחה וזרופה יותר.

ונכורה כמותה לדoor הנפחים שנצח את הגולה וניצחו על הבני והאולות טוביה סולמי תנצבה תל אביב

יהרות ועקרה מן הגולה אל הגואל. ויודר משאר בנות דורה עמדה שרה בתה ז"ל בת ר' סעדיה חריר זלה"ה

ונעקרה בדמי ימה

משתפים ביגונכם: משפחת יair מדאר-הלו

לחברנו היiker
יוסף דחוחה-הלווי ומשפ'
אתכם אנו על מות הרעה, האם והאחות
בתיה ז"ל
אבdomם היא אבדתנו
בנהמת ציון תנומתנו
המערכת ובית "אפיקים"

ליוסף דחוחה-הלווי
הידיד היiker באדם
אנו מלאי צער ויגען על האסון
שפך אוחץ בתקלה ממך אשם געויריך
בתיה החביבה ז"ל
עדינות הנפש ואצלת הנפש שנטפה בדמי ימה
בעבודתך החינוכית בקרב' ילדיכם ותלמידיך הרבה
ובפעילותך החיבורית המבורכת — תנומות
מאיר בצרתי
מרום פילוחך

לשושנה משולם-יהיא ולמשפחה
רוחות
eos תנומת על מות הבת-האחות
רות ז"ל בת ר' אהרון משולם-יהיא וליה
שנטפה באביב ימה
משתפים ביגונכם: משפחת יair מדאר-הלווי

על אלה שעניצה את אויב

הריה הצועדת על אדמות הארץ כללו מאי ימי קם לא יצא ולא גלה. לא נסגרה בבית ולא בצרוף, היא עמדה לצד גבורי המשפחה והעדת כל מסה ומעש, וכשהיה הזרך לא חיסכה להניף אלא ולסייע לצד להופע.

וכאשר נרך הרענן בקרוב בנייתמן להתחל בקרים ובמושבות, היהת היא האשה הראשונה עם מניינים רבים על גבעה שמהם בלב אוור ערב מוכה קדחת בעמק חפר והקימו את הכפר אלישיב.

והם התקלקמו באורו כה טוב, עד כי העורבים בני המקומות, לפחות מושנו שיטות בנייתם ובעשנותם, מושנו והוא כשר התעוור המאבק בלוב האומה, הכריטים והערבים ל捍מת מדינה עברית, היהת היאمامוני שלומי ישראאל אשר סייעו באפליה, בדורון ובמלחמה וביתה היה בית מסטור ללוחמי מחרתת מבויק שים ע"י האויב.

היא לא ידעה קרווא וכחוב, כי לא היה לה זורך בכח, שכן הספר היה נשמהה שכן מיום היולדת בחיכון ועד יום מותה זו שקרות חייה מתהרים באגדתו של אויב, ואשר היהת מגור עוז ואמונה לקרוב ולרחוק.

אך גורל אכזר רופת מתבן ועד למותה, השכול רופת ובזהר והזען כמנין יליה עד הוותר לה בת-האת יציגו. וכל חייה הינט סיפור אכזר על נסיבות לשנות הגורל ותחבולות להציל יליה מן המות הרודף. שמה שונה לחנות. ילדה הקטנה הובירהה מן הבית ואומצה ע"י אחרים, אך גם אותה רך המות בצוות מתאנדרדים. ובכל תחנה בחיה הותירה קברי יקירה כסימני דרך מן הגולה לגואל.

שרה (ננה) בת מיר וכיהה האט שרubi ז"ל, נולדה לפני כשבעים שנה היה ובעל יבל"א, יותר טוב משעמד בכך אויב, ככל שאכזר היה הגורל בן גורה אמונה בגצה ישראל ובצקתו, ולפנוי כשנה אירעה לה האות עבודה (ברדסה), והמוות כרסם בה בעיניים שנה שלמה עד מותה, ושם טרונית לא הטיחה כלפי שמייא ואפק סירבה כי יקטעו רגלי, בהאמינה כי רצון הבורא נכה, ואין מפיזו תחבולות עד מותה בדקמה ואומנותה.

חבל על בתה תורה, נזר רבנים, הליצה שקדשה את ארכ' ישראל בדמה ובוועת ובזעם בנייה. חבל על הרוח העווה שנשנה מלכה לננה ותחדל לסת בעזיו הארץ. אך אשרה שבאה באמונה, היהת באמונה ונסתלקה באמונה צחה וזרופה יותר.

ונכורה כמותה לדoor הנפחים שנצח את הגולה וניצחו על הבני והאולות טוביה סולמי תנצבה תל אביב

ליוסף דחוחה-הלווי ולילדים תל-אביב
eos תנומת על מות הרעה — האם

בתיה ז"ל בת ר' סעדיה חריר זלה"ה

ונעקרה בדמי ימה

משתפים ביגונכם: משפחת יair מדאר-הלווי

The image shows the Afikim logo at the top left, followed by the journal's name in Hebrew and English. Below it, the address and phone number are listed. To the right, there is a large asterisk and a note about postage.

הנחיות נס (סנה עשרית)

— אַזְמָנָה — בְּרִכָּה לְשֻׁתְּרוֹת
— אַזְמָנָה — 1974

1973 — 1973

דמוי מנו לשלנה — 20 ל"י

בגליון זה:

הרהורי לב למקרא חוברת
„אפיקים” / אהרן צדוק

צדוק / יוסף חנניה

מי אחראי: "שר ההיסטוריה"
או שר היישראלי? /

מי אתה הסטודנט המזרחי?

מבחן
הדרך ל__,__ / דוד אברהם

שירת ישראל בתימן / רצון הלווי סיעת בית'ה הסתדרות

המפסדות בשירת-תימן / יוסף טוביה דינה גולדמן על פיגלט במרחצאות

דעת גזוזים על סגולת המבטא העברית שבפי יהודית-תימן / גבינגה באנואירטנו

**אשכול השלמות / יאיר מזאר-הלי
מצחין ממונה רשה'ל לשליה**

**צבור נבחר / יוסף דוחות-הלווי
בזאת את מולדתך" /**

האשמה בונן / ציון קאפק
שושנה מסעוד

**אפיק לעובד
בסוד קדושים**

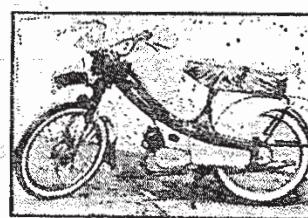
עכוזב השער — יורק

דפוס "ארז", תל-אביב

ה מרבע ל טילון
שירות מוסמך לטילון
?חיאל מדרחה
רחוב צנגולטן 150 גבעתיים, טל.
737876

מבחר
טיילונים
חדשים
ומושלמים
בתשולם

הרבב המתאים ביותר לנהייה בעיר